

Statistika 26

oktober 2002

Vlaanderen sportief gepeild!

Resultaten van de APS-survey 1999

Jeroen Scheerder & Guy Pauwels

Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap

http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/stat_Publicaties_stati.htm

Samenstelling

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Cultuur
Cel Sport
Jeroen Scheerder
Administratie Planning en Statistiek
Guy Pauwels

Leescomité

Ann Carton, Joséé Lemaitre, Edwin Pelfrene

Verantwoordelijk uitgever

Josée Lemaitre
Directeur-generaal
Boudewijnlaan 30
1000 BRUSSEL

Grafische vormgeving kافت

Afdeling Communicatie en Ontvangst
Patricia Vandichel

Druk

Reprografie departement
Algemene Zaken en Financiën

Depotnummer D/2002/3241/243

Uitgave oktober 2002

Bestellingen

Caroline Temmerman
Tel. (02)553 57 84
Fax (02)553 58 08
E-mail: caroline.temmerman@azf.vlaanderen.be
www.vlaanderen.be/aps

VOORWOORD

De opzet van *STATIVARIA 26* is op basis van statistische analyses een beter inzicht te bekomen in de verschillen die optreden bij de actieve sportdeelname in functie van variabelen als leeftijd, geslacht, opleiding, beroep, verzorgingspositie, inkomen en vrijetijd. De APS-survey naar culturele verschuivingen in waarden, houdingen en gedragingen in Vlaanderen leverde het basismateriaal voor deze studie.

STATIVARIA 26 wil aantonen welke statistische methoden bij een analyse van databestanden kunnen worden toegepast en hoe men steeds dieper kan graven naar de meest verklarende variabelen.

Dit nummer wil evengoed een bijdrage leveren aan de beleidsvoorbereiding door de variabelen bloot te leggen die bepalend zijn voor het actieve sportgedrag van de bevolking in Vlaanderen.

Vandaar dat deze bijdrage een co-productie is van twee administraties, met name de administratie Planning en Statistiek en de administratie Cultuur.

Jeroen Scheerder van de administratie Cultuur had een belangrijke inbreng bij de conceptualisatie van het onderzoeksrapport en de voorbereidende literatuurstudie. *Guy Pauwels* van de administratie Planning en Statistiek stond vooral in voor de statistische analyses.

Dankzij de evenwaardige inbreng van beide auteurs en van het leescomité is een zeer boeiende studie tot stand gekomen. Hopelijk kan deze bijdrage tot enige beleidsimpact leiden bij het evalueren en uittekenen van het toekomstige sportbeleid waarin een zo groot mogelijke sportparticipatie van de bevolking in Vlaanderen mee centraal staat.

Josée Lemaître
Directeur-generaal
Administratie Planning en Statistiek

Jos Van Rillaer
Directeur-generaal
Administratie Cultuur

ABSTRACT

This report provides empirical evidence on sport participation in Flanders among adults aged 16-75. It mainly focuses on the social differentiation and stratification of participation in leisure time sport activities. Several variables including gender, age group, level of education, socio-professional status, socio-economic status, family income and available free time are reviewed as possible factors impacting differences and inequalities in (i) sport participation, (ii) sport intensity, (iii) sport diversity, (iv) organisational context, and (v) sport preference. Thus, only socio-structural variables are taken into account, whereas cultural characteristics and socialisation factors are not.

Both bivariate as well as multivariate statistical techniques are used to analyse the data. From a bivariate perspective sport participation, sport intensity and sport preference among the 16-75 year olds in Flanders are strongly determined by gender, age group and level of education. To a lesser degree also professional status, socio-economic status, family income and available free time have an influence on the involvement in sport activities. Despite the fact that sport and other aspects of movement culture have become more popular during the last decades, significant social differences persist at the beginning of the 21st century.

A number of multivariate statistical models are set up in order to detect interaction (effects) between various social variables. Being controlled for other social characteristics, variables such as education, age, gender and free time seem to be strong predictors of sport participation. Moreover, the level of education turns out to be the strongest predictive determinant regarding involvement in sport activities. The results of the multivariate analysis are similar to those found in other studies on specific population groups.

The key findings from this study can be summarised as follows:

- At the end of the 20th century, almost half of the population in Flanders (aged 16-75) did not participate in sport;
- Non-participation in sport can more often be found among women, lower-educated people, and lower professional status groups. This is also the case with regard to the intensity of sport participation;

- Female pupils and students are to a significantly lesser degree involved in sport compared with their male peers. They hardly make up this sportive arrears in later life;
- People with plenty of free time are to a significantly lesser degree engaged in sport. This mainly concerns older people, the lowest-educated people, (un)skilled workers, the lowest family incomes, disabled persons, and retired persons;
- The majority of sport participants (the 16-75 age group) in Flanders prefers to participate in non-cluborganised sport activities. Non-organised sport participation is much more characteristic for women than it is for men.
- Solo-sport activities (e.g. jogging, swimming, recreational biking, ...) are much more popular than duo-sports (e.g. squash rackets, tennis, martial arts, ...) and team-sports are. The number of females involved in solo-sports exceeds the number of males. Furthermore, solo-sport activities are only by one quarter of their participants practised in sports clubs.

These findings show that the sports policy in Flanders needs to continue its efforts to promote sport among young people, particularly among females. In addition, other social groups should be focused as well, especially school-leavers, people without higher education and people with plenty of free time.

Finally, it should be mentioned that the continuity of data collection is of the utmost importance to policy making. Only by means of comparable information and statistics trends in sport participation can be detected. Therefore, in the future longitudinal or cross-sectional sport participation data are indispensable.

The authors of this report work at the Ministry of Flanders, Culture Administration/Unit Sport and Planning & Statistics Administration.

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD.....	3
ABSTRACT.....	5
INHOUDSTAFEL.....	7
I. INLEIDING.....	9
II. BESCHRIJVING VAN DE STEEKPROEF.....	11
A. <i>SITUERING VAN DE ONDERZOEKSGEGEVENS.....</i>	<i>11</i>
B. <i>METHODOLOGIE.....</i>	<i>12</i>
C. <i>OPERATIONALISERING VAN DE VARIABELEN.....</i>	<i>13</i>
III. BIVARIATE ANALYSE VAN DE SPORTPARTICIPATIE.....	17
A. <i>INLEIDING.....</i>	<i>17</i>
B. <i>BIVARIATE ANALYSE VAN DE SPORTDEELNAME.....</i>	<i>18</i>
<i>Algemene sportdeelname.....</i>	<i>18</i>
<i>Intensiteit van de sportdeelname.....</i>	<i>21</i>
<i>Diversiteit van de sportdeelname.....</i>	<i>25</i>
<i>Organisatorische context van de sportdeelname.....</i>	<i>26</i>
C. <i>CORRESPONDENTIEANALYSE VAN DE SPORTVOORKEUR.....</i>	<i>32</i>
<i>Algemene sportvoorkeur.....</i>	<i>33</i>
<i>Specifieke sporttakvoorkeur.....</i>	<i>37</i>
D. <i>SAMENVATTING.....</i>	<i>43</i>
IV. MULTIVARIATE ANALYSE VAN DE SPORTPARTICIPATIE.....	45
A. <i>INLEIDING.....</i>	<i>45</i>
B. <i>BINAIRE LOGISTISCHE REGRESSIEANALYSE.....</i>	<i>46</i>
<i>Algemene sportdeelname.....</i>	<i>46</i>
<i>Sportintensiteit, sportdiversiteit en sportcontext.....</i>	<i>52</i>
C. <i>MULTINOMIALE LOGISTISCHE REGRESSIEANALYSE.....</i>	<i>55</i>
<i>Sportintensiteit.....</i>	<i>55</i>
<i>Sportdiversiteit.....</i>	<i>57</i>

<i>Sportcontext</i>	58
D. <i>PRINCIPALE COMPONENTENANALYSE</i>	58
E. <i>SAMENVATTING</i>	60
V. SPORTPARTICIPATIE IN COMPARATIEF PERSPECTIEF 1997-2001 ...	62
A. <i>INLEIDING</i>	62
B. <i>ALGEMENE DEELNAME AAN SPORT</i>	62
C. <i>ACTIEF LIDMAATSCHAP VAN EEN SPORTVERENIGING</i>	64
VI. BESLUIT EN SLOTBESCHOUWINGEN.....	66
REFERENTIES.....	69
LIJST VAN FIGUREN	73
LIJST VAN GRAFIEKEN.....	74
LIJST VAN TABELLEN	75
BIJLAGEN.....	77
<i>BIJLAGE 1: GEHANTEERDE AFKORTINGEN</i>	77
<i>BIJLAGE 2: UNIVARIATE RESULTATEN</i>	79
<i>BIJLAGE 3: ASSOCIATIEMATEN</i>	81

I. INLEIDING

De aandacht voor sport – zowel politiek als maatschappelijk – is de laatste jaren onmiskenbaar toegenomen. Dat heeft onder meer te maken met het feit dat ‘de’ sport thans met heel wat domeinen in onze samenleving in aanraking komt: gaande van onderwijs en opvoeding over gezondheid, welzijn en leefmilieu tot economie, toerisme, politiek, media, wetenschap, recht, ... Deze ‘vermaatschappelijking’ van de sport (cfr. Crum, 1991) heeft er mede toe bijgedragen dat sport een steeds belangrijker rol vervult in het leven van velen¹. Sport is *alledaags* geworden.

De verscherpte focus op sport vertaalt zich ook in een toegenomen belangstelling vanwege heel wat mensen voor actieve sportbeoefening. Daartoe aangezet door de directe omgeving (vrienden, kennissen), door de media of door een intrinsieke behoefte, komen steeds meer mensen actief in contact met sport of worden zij er althans gevoelig voor gemaakt. Een recente studie naar sportdeelname in Vlaanderen toonde aan dat het aantal mensen dat ooit participeerde in actieve sportbeoefening verviervoudigd is gedurende de laatste dertig jaar (Scheerder et al., 2001b; Scheerder & Vanreusel, 2002b). Sportbeoefening is duidelijk een wezenlijk onderdeel geworden van onze leefstijl. De tijd dat joggende, fitnessende of skeelerende mensen hoofdschuddend nagekeken werden, is voorgoed voorbij. Dit straatbeeld is thans toonaangevend, haast moraliserend.

Deze maatschappelijke evoluties hebben er eveneens toe geleid dat het sportbeleid in Vlaanderen in een stroomversnelling is gekomen. Ook sportinherente ontwikkelingen hebben dit proces in de hand gewerkt: de zwakke fysieke conditie van de jeugd, het Bosman-arrest (december 1995), de aanpassing van de verouderde ‘sportdecreten’ uit de jaren zeventig betreffende de traditioneel georganiseerde en andersgeorganiseerde sport, de commercialisering van de sportsector, ... Voor het eerst werd een *Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen*² opgesteld en goedgekeurd door de

---

¹ Voor een inventarisatie van een aantal cultuursociologische en sociodemografische tendensen in het sportlandschap verwijzen we naar de bijdragen van Scheerder & Vanreusel (2002a) en Vanreusel & Scheerder (2000).

² Ter voorbereiding van het *Strategisch Plan* werd door de minister van Cultuur, Gezin & Welzijn in het voorjaar van 1996 de stuurgroep ‘Sportend Vlaanderen’ aangesteld. Rekening houdend met de resultaten van de Audit van BLOSO (Andersen Consulting, 1997) en het Behoeftesonderzoek van Sportend Vlaanderen (Coopers & Lybrand, 1997) kreeg deze stuurgroep de opdracht een geïntegreerd voorstel te maken voor een *Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen*. Dit Plan moest systematisch

Vlaamse regering (Martens, 1997; zie ook Vlaams Parlement, 1997a; 1997b). Daarin werd duidelijk gestipuleerd dat een **geïntegreerd** en **kwaliteitsvol** sportbeleid dient te worden nagestreefd. De benoeming van een eerste Vlaams minister bevoegd voor sport volgde spoedig.

De voorliggende studie wil empirisch-ondersteund onderzoeksmateriaal aanleveren waarmee beleidsverantwoordelijken verder vorm kunnen geven aan een krachtadig sportbeleid in Vlaanderen. Want ondanks het alledaagse karakter van sport, blijft de actieve deelname aan sport en aanverwante vormen van bewegingscultuur een sociaal gegeven. Naast de prioriteit die de Vlaamse overheid nu reeds terecht legt bij de uitvoering van een kwaliteitsvol jeugdsportbeleid (zie Vlaams Parlement, 2000a; 2000b; 2001), is het eveneens van belang sociale discrepanties in de sportparticipatie bij te sturen. Van een democratisering van de sportbeoefening in Vlaanderen is bij aanvang van de 21ste eeuw immers nog steeds geen sprake (Scheerder et al., 2002a).

Waar de sociale gelaagdheid van de actieve sportbeoefening in Vlaanderen reeds in andere wetenschappelijke bijdragen in kaart werd gebracht (zie bijvoorbeeld Jacobs & Stoffelen, 1998: 103-116; Scheerder et al., 2002c), is het in de voorliggende studie de bedoeling een aantal relevante sociale determinanten verder te analyseren. Meer bepaald zal aan de hand van een multivariaat logistisch regressiemodel bestudeerd worden wat het effect is van één of meerdere socio-culturele en socio-economische variabelen op de deelname aan sport. De gehanteerde multivariate analysetechniek laat immers toe causale verbanden en interacties tussen mogelijke verklarende variabelen te onderzoeken.

---

de missie, de kerntaken, de strategische doelstellingen en de kritische succesfactoren omschrijven, alsook een fasering van de beleidsmaatregelen.

II. BESCHRIJVING VAN DE STEEKPROEF

A. SITUERING VAN DE ONDERZOEKSGEGEVENS

Om beter te kunnen achterhalen wat de bevolking in Vlaanderen bezighoudt, hoe zij tegen de toekomst aankijkt, wat zij van de overheid verwacht en welke waarden zij voorstaat, werd medio jaren negentig een onderzoeksinstrument ontwikkeld dat systematisch de wijzigingen en verschuivingen in de houdingen, opvattingen en gedragingen van de bevolking in Vlaanderen registreert. Dit surveyonderzoek werd in 1996 voor het eerst uitgevoerd en werd sindsdien jaarlijks herhaald. Het is de bedoeling van dit meetinstrument dat na verloop van tijd vergelijkbaar statistisch materiaal verzameld wordt waarop trendanalyses toegepast kunnen worden. De resultaten van de diverse surveys kunnen geraadpleegd worden in de VRIND-publicaties (APS/MVG, meerdere jaargangen).

Het APS-onderzoeksinstrument *Culturele verschuivingen in Vlaanderen* bestaat traditioneel uit een vast gedeelte en een variabel gedeelte (Carton & Loosveldt, 2000). Het vaste gedeelte omvat een aantal onderzoeksvragen die peilen naar het algemeen welbevinden van de burger, politieke houdingen en gedragingen van de bevolking en verwachtingen tegenover de overheid in het algemeen. Daaraan worden een reeks achtergrondkenmerken toegevoegd die betrekking hebben op een aantal sociaal-demografische gegevens als geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssituatie, arbeidssituatie en vrijetijdsbesteding.

Het variabele gedeelte focust op een aantal specifieke beleidsthema's waarbij houdingen en gedragingen bij de bevolking worden bevraagd. De enquête polst naar het maatschappelijk draagvlak voor de overheid. De APS-bevraging anno 1999 onderzocht onder meer het verplaatsingsgedrag tussen woning en werk of school, opvang van (klein)kinderen, vrijetijd, hobby's en liefhebberijen, het gebruik van nieuwe communicatiemiddelen en ook de actieve sportbeoefening³.

---

³ De specifieke beleidsthema's van de andere APS-jaargangen waren: milieu en dualisering van de samenleving (1996); nieuwe technologische ontwikkelingen, ruimtelijke ordening en mobiliteit (1997); leesgedrag en houding tegenover migranten (1998); milieu en levenslang leren (2000); nieuwe technologieën en bijkomende opleidingen (2001).

De gegevens die we in deze Stativaria gebruiken zijn afkomstig van de APS-bevraging die in 1999 plaats vond in het kader van het surveyinstrument *Culturele verschuivingen in Vlaanderen*

B. METHODOLOGIE

De bevraging gebeurde door middel van een face-to-face onderzoek, namelijk aan de hand van persoonlijke interviews. Dit houdt in dat bij de respondenten thuis een vragenlijst door een interviewer werd afgenomen. De duurtijd van het interview bedroeg gemiddeld 1 uur en 5 minuten. Het marktonderzoeksbureau Dimarso/NID⁴ stond in voor de uitvoering van het veldwerk, de codering en de eerste gegevensverwerking.

Het steekproefplan is opgemaakt door het ISPO⁵. De onderzoekspopulatie omvat de Nederlandstalige bevolking – ongeacht nationaliteit – tussen 16 en 75 jaar woonachtig in het Vlaams Gewest of in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest⁶. In totaal dienden 1510 enquêtes gerealiseerd te worden binnen de vastgestelde onderzoekspopulatie.

Het steekproefplan voorziet in een selectie van gemeenten en sets per gemeente volgens het principe van een toevallige tweetrapssteekproef met gelijke kansen voor de elementaire steekprofeenheden (personen), proportioneel voor de vijf Vlaamse provincies en met een afzonderlijk steekproefplan voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De steekproeftrekking werd uitgevoerd door het Rijksregister. Een controle naar verdeling op sekse en leeftijd werd doorgevoerd en de steekproef is strikt toevallig ingedeeld in sets van 5*23 eenheden (1 effectief en 4 reserves).

In totaal werden 1376 mensen in Vlaanderen bevestigd door 95 verschillende interviewers. Tijdens een eerste golf van 17 april tot eind juli 1999 werden 1068 enquêtes afgenomen en tijdens de tweede golf werden nog eens 308 enquêtes gerealiseerd. De responsratio bedroeg 41,2% (1376/3342). Met 51,3% vormt de categorie ‘weigeringsen’ de belangrijkste component van de nonrespons (1008/1966) en de categorie ‘niet te contacteren’ met 27,7% de tweede belangrijkste component (544/1966). Wanneer de categorieën ‘niet-inzetbare adressen’, ‘probleem enquêteur’ en ‘vragenlijst voldoet niet aan kwaliteitsvereisten’ buiten beschouwing worden gelaten, bedraagt het responscijfer 45,7% (1376/3011).

Om de representativiteit van de steekproef na te gaan, werd de bekomen steekproefinformatie getoetst aan beschikbare populatie-informatie. Zo werd er vergeleken met de gecombineerde verdeling van geslacht en leeftijd en naar onderwijsniveau.

---

⁴ Nationaal Instituut voor Dataverzameling

⁵ Instituut voor Sociaal & Politiek Opinieonderzoek van het Departement Sociologie – KULeuven; het ISPO werd in 2002 opgericht en is een verderzetting en uitbreiding van het in 1990 opgerichte *Interuniversitair Steunpunt voor Politieke-Opinieonderzoek* (ook ISPO), gespecialiseerd in verkiezingsonderzoek en surveymethodologie.

⁶ In de surveys van 2001 en 2002 ging het telkens om 18- tot 85-jarige Nederlandstaligen woonachtig in het Vlaams Gewest of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Wat betreft de steekproef- en de populatieverdeling naar leeftijd en geslacht werden geen grote verschillen vastgesteld. Alleen kan opgemerkt worden dat bij de vrouwen de 55- tot en met 75-jarigen enigszins ondervertegenwoordigd zijn en de 35- tot en met 44-jarigen ietwat oververtegenwoordigd. Bij de mannen daarentegen is enerzijds de oudste leeftijdsgroep (65-75 jaar) licht ondervertegenwoordigd en de jongste leeftijdsgroep (16-24 jaar) iets oververtegenwoordigd.

Naar opleidingsniveau zijn er opvallende afwijkingen in de steekproef. Diegenen met een lager secundair, hoger secundair en universitair diploma zijn oververtegenwoordigd. Opmerkelijk is de sterke ondervertegenwoordiging van de categorie met enkel een diploma van lager onderwijs of geen behaald diploma en de categorie met een diploma van niet-universitair hoger onderwijs.

Vanwege de vastgestelde afwijkingen werd besloten de survey te wegen. De berekening van de weegcoëfficiënten gebeurde op basis van de variabelen leeftijd en opleiding (zie tabel 1). In onderstaande tabel vindt men de toegepaste weegcoëfficiënten. In onze analyse gaat het steeds om gewogen resultaten (zie ook bijlage 2).

Tabel 1: Toegepaste weegcoëfficiënten op de APS-survey 1999⁷

	16-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65+
<i>geen/LO</i>	1,28	1,36	1,50	2,21	1,47	1,85
<i>LSO</i>	0,74	0,90	0,80	1,00	0,68	0,75
<i>HSO</i>	1,13	0,79	0,77	0,67	1,04	0,76
<i>NUHO</i>	1,31	1,23	1,19	1,68	1,29	1,05
<i>UO</i>	2,72	1,17	0,79	0,97	0,75	1,01

C. OPERATIONALISERING VAN DE VARIABLEN

Wanneer we het in deze studie over sportdeelname hebben, dan spreken we over de actieve sportbeoefening. Vrijtijdsbestedingen als passieve sportconsumptie – namelijk de belangstelling voor sport in de hoedanigheid van toeschouwer, televisiekijker, radioluisteraar of krantenlezer – komen in deze bijdrage niet aan bod.

De volgende twee vragen rond sportparticipatie werden gesteld in de APS-survey 1999:

"Welke sporten beoefent u? Kunt u tevens voor elke sport zeggen of u deze in verenigingsverband, in een ander verband (bijvoorbeeld met een groep vrienden) of in geen enkel verband, dus individueel doet?"

"Hoeveel tijd besteedt u nu in een gemiddelde week aan sporten?"

⁷ Voor een overzicht van de gehanteerde afkortingen, zie bijlage 1.

De volgende vijf **afhankelijke variabelen** worden in de analyse opgenomen:

1. *algemene deelname*

Omdat er geen filtervraag 'deelname aan sport ja/nee' aanwezig is in de APS-survey 1999, wordt de algemene deelname bepaald op basis van de vragen naar sportvoorkeur en sportintensiteit. De respondenten, die bij de vraag naar sportvoorkeur, een sport opgaven of de respondenten die aangaven meer dan nul uur per week te sporten worden als sporters beschouwd.

2. *sportintensiteit*

Deze variabele werd uiteraard bepaald op basis van de tweede vraag. We moeten hier echter vermelden dat de vraagvolgorde niet onbelangrijk is. De intensiteit ligt in onze analyse immers zeer hoog: gemiddeld 2u20' per week bij de totale populatie en meer dan 4u per week bij de participanten⁸. Dit is voor een deel te verklaren doordat de sportintensiteit ná de sportvoorkeur is bevraagd wat tot een hogere rapportage van het aantal uren sport kan leiden. Bovendien zijn fietsen en wandelen twee van de meest vernoemde sporten en vertonen ze een intensiteitspatroon vergelijkbaar met andere sporten. Het valt bovendien niet uit te sluiten dat het hier in een aantal gevallen om fietsen of wandelen gaat met een utilitair karakter (fietsen naar het werk, op wandel om boodschappen te gaan doen, ...).

---

⁸ Vergelijk bijvoorbeeld met resultaten uit de *Studie over de Bewegingsactiviteiten in Vlaanderen anno 1999* (SBV'99) waar voor de twintigplussers enkel voor de 35- tot en met 49-jarigen in Vlaanderen een intensiteit geregistreerd wordt van gemiddeld meer dan één uur actieve sportbeoefening per week (Scheerder & Vanreusel, 2002b: 116-117; Scheerder & Vanreusel, 2002c: 35). Voor andere sportintensiteitsgegevens met betrekking tot de bevolking in Vlaanderen zie ook Bollaert et al. (2000: 9.6 e.v.) en Glorieux et al. (2002).

3. *sportdiversiteit*

Bij de eerste vraag werd de mogelijkheid gegeven tot vijf sporten op te geven. Slechts 6 respondenten (op 1376) gaven nog een vijfde sport op zodat we kunnen zeggen dat de registratie van het aantal beoefende sporten quasi compleet is. In onze analyse bekijken we de diversiteit altijd voor de populatie van de participanten.

4. *sportcontext*

Op basis van de eerste vraag is een opdeling in drie contextcategorieën mogelijk: (i) sportbeoefening in clubverband (lidmaatschap), (ii) sportbeoefening op individuele basis en (iii) sportbeoefening in een ander verband (bijvoorbeeld met vrienden). Ook de sportcontext wordt bekeken vanuit de populatie van de participanten.

5. *sportvoorkeur*

Een onderscheid wordt hier gemaakt tussen de algemene sportvoorkeur en de specifieke sporttakvoorkeur. Bij de algemene voorkeur worden de participanten ingedeeld in: solosporters, duosporters, teamsporters en een categorie 'combineerders'. Deze concepten worden in deel 3 afgebakend. Voor de specifieke sporttakvoorkeur werd een databank aangemaakt met alle vermelde sporttakken. De respondenten die meer dan één sport beoefenen, kwamen dus meermaals aan bod. Op basis hiervan was het mogelijk om het percentage respondenten dat deelnam aan een bepaalde sport te berekenen.

Deze vijf afhankelijke variabelen worden in de analyse gerelateerd aan een reeks van **onafhankelijke variabelen**, namelijk:

- *geslacht*
- *leeftijd* (16-24 jaar, 25-34 jaar, 35-44 jaar, 45-54 jaar, 55-64 jaar en 65-plussers)
- *opleidingsniveau* (geen/lager onderwijs, lager secundair, hoger beroeps/technisch onderwijs, hoger algemeen secundair, niet-universitair hoger onderwijs, universitair onderwijs en nog studierend)⁹
- *beroep* (arbeiders, kleine zelfstandigen/landbouwers, bedienden, hoger bedienden/kaderpersoneel en vrije beroepen/ondernemingsleiders/groothandelaars)
- *gezamenlijk netto maandelijks gezinsinkomen* (<1000 euro, 1000-1500 euro, 1500-2000 euro, 2000-2500 euro, 2500-3000 euro en meer dan 3000 euro)
- *maatschappelijke verzorgingspositie*¹⁰ (student/schoolgaand, werkzaam, werkloos, arbeidsongeschikt, huisvrouw/huisman en gepensioneerden)
- *beschikbare vrijetijd per week* (<10 uur, 10-20 uur, 21-40 uur en meer dan 40 uur).

⁹ Onder 'nog studierend' worden enkel de respondenten begrepen die voltijds dagonderwijs volgen.

¹⁰ Onder 'maatschappelijke verzorgingspositie' verstaan we: de mate waarin een sociale geleding van de samenleving sociaal-economisch een grotere of kleinere afhankelijkheidspositie inneemt ten aanzien van andere sociale geledingen. Dit begrip verwijst dus naar de manier waarop in het levensonderhoud voorzien wordt. Gevangenen en werklozen bijvoorbeeld, zijn meer afhankelijk van de verzorgingsstaat dan studenten. Werknemers op hun beurt zijn nog minder afhankelijk van de verzorgingsstaat dan studenten. Tezamen met de beroepsstatus is de verzorgingspositie een indicatie voor de socio-economische status.

Meestal werd hier gekozen voor een zinvolle indeling in een beperkt aantal categorieën. Bij beschikbare vrijetijd werd gekozen voor de indeling per week met inbegrip van het weekeinde omdat de sportbeoefening ook op weekbasis werd bevraagd.

III. BIVARIATE ANALYSE VAN DE SPORTPARTICIPATIE

A. INLEIDING

Om een eerste indruk te krijgen van de actieve sportdeelname in Vlaanderen wordt in dit deel op basis van bivariate analyses een beschrijvend overzicht gegeven van de voornaamste onderzoeksresultaten. Op die manier wordt de basis gelegd voor de multivariate analyses die in het volgende deel aan bod komen.

Zoals eerder aangegeven maken we wat de sportdeelname betreft een onderscheid tussen (i) de algemene sportdeelname (participatie versus non-participatie), (ii) de sportintensiteit (het aantal uren sport per week), (iii) de sportdiversiteit (het aantal beoefende sporttakken), (iv) de sportcontext (sportbeoefening in clubverband, op individuele basis of een andere vorm) en (v) de sportvoorkeur (het type van sport en de specifieke sporttak).

De deelnamecijfers met betrekking tot de algemene deelname, de intensiteit, de diversiteit en de context zullen voorgesteld worden aan de hand van kruistabellen en grafieken, waar mogelijk voorzien van een Chi-kwadraattoets (χ^2)¹¹. Voor de interpretatie van de sportvoorkeur zullen we daarentegen gebruik maken van de correspondentieanalyse-techniek (zie verder).

We hebben er in dit deel voor geopteerd om per achtergrondvariabele (leeftijd, opleiding, beroep, verzorgingspositie, inkomen en vrijetijd) een opdeling te maken naar geslacht. Met mogelijke onderlinge interactie-effecten van deze variabelen op geslacht, is hier evenwel nog geen rekening gehouden. Zoals hierboven aangegeven zal hieraan de nodige aandacht besteed worden in deel 4, waar aan de hand van een

---

¹¹ Aan de hand van de Chi-kwadraatstatistiek kunnen de verdelingen in subgroepen vergeleken worden en kan er nagegaan worden of het verband dat tot uiting komt in de steekproef louter door de toevalstrekking kan ontstaan. Is de kans hierop miniem (in de regel kleiner dan 5%) dan wordt het verband aangeduid als statistisch significant of 'beduidend', wat een *echt* verband tussen de variabelen aannemelijk maakt. Volgens de nulhypothese worden in alle subgroepen gelijke distributies verwacht.

multivariate analysetechniek meerdere onafhankelijke variabelen tegelijk onderzocht zullen worden.

B. BIVARIATE ANALYSE VAN DE SPORTDEELNAME

Algemene sportdeelname

Bij het naderen van de 21ste eeuw doet iets meer dan 55% van de 16- tot en met 75-jarigen in Vlaanderen actief aan sport in hun vrijetijd. Dat dit percentage lager ligt dan wat doorgaans in andere studies over het actieve sportgedrag in Vlaanderen aangegeven wordt, vloeit logischerwijze voort uit het feit dat het merendeel van de schoolgaande jongeren – die nog steeds de meest sportactieve groep zijn – niet in deze deelnamecijfers opgenomen wordt¹² (zie ook beschrijving steekproef). Een groot aantal van de 16- tot en met 75-jarigen in Vlaanderen participeert dus niet actief in sport.

Anno 1999 zijn bovendien nog steeds meer mannen dan vrouwen sportactief (tabel 2). Het verschil tussen de beide geslachten bedraagt zelfs meer dan tien procent.

Tabel 2: (Non-)participatie in sportactiviteiten anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages

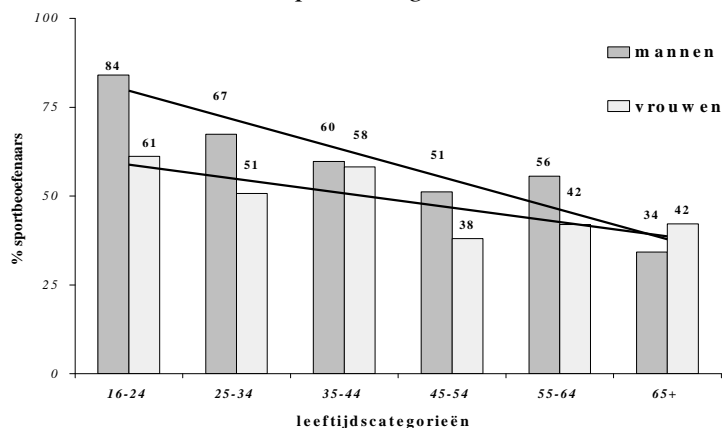
	mannen	vrouwen	totaal
participant	60,5	49,4	55,1
non-participant	39,5	50,6	44,9

$\chi^2=17,142$; $df=1$; $p<.001$; $N=1376$

Uit grafiek 1 blijkt dat de actieve sportbeoefening afneemt in functie van de leeftijd. Deze trend komt sterker tot uiting bij de mannen dan bij de vrouwen.

¹² Voor recente sportparticipatiecijfers over jongeren in Vlaanderen verwijzen we naar de studies van Lefevre et al. (1999), Scheerder et al. (2001a; 2002b) en Scheerder & Vanreusel (2002b; 2002c). Voor recente deelnamecijfers in het kader van jeugdsport kan men ook terecht bij de VRIND (APS/MVG, 2002), alsook bij de in opdracht van het BLOSO recent uitgevoerde studie naar de graad van sportparticipatie en fysieke activiteit op Vlaams niveau (Lefevre et al., 2002) en secundaire bronnenanalyse van de sportparticipatie en de fysieke activiteit in Vlaanderen (Vanreusel et al., 2002).

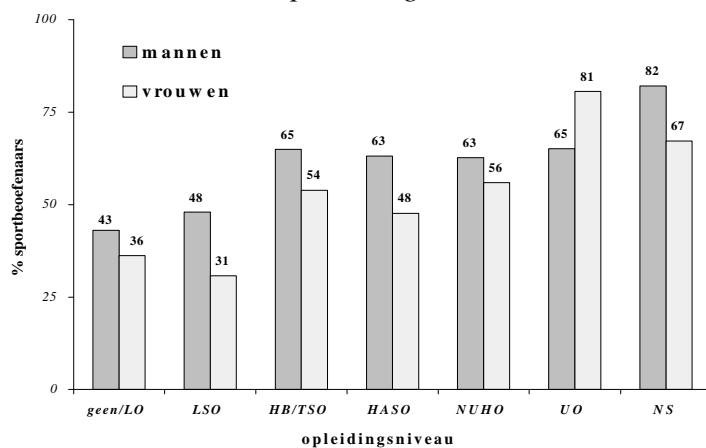
Grafiek 1: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar leeftijd, in percentages

$\chi^2_{\text{mannen}}=54,519$; $df=5$; $p<.001$; $N=704$; $N_{\text{missing}}=0$

$\chi^2_{\text{vrouwen}}=19,318$; $df=5$; $p<.01$; $N=672$; $N_{\text{missing}}=0$

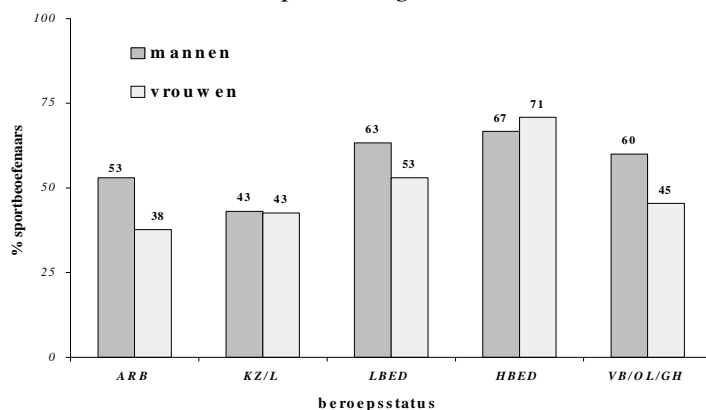
Grafiek 2: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar opleiding, in percentages

$\chi^2_{\text{mannen}}=37,821$; $df=6$; $p<.001$; $N=681$; $N_{\text{missing}}=23$

$\chi^2_{\text{vrouwen}}=44,594$; $df=6$; $p<.001$; $N=648$; $N_{\text{missing}}=24$

Grafiek 3: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar beroep, in percentages¹³

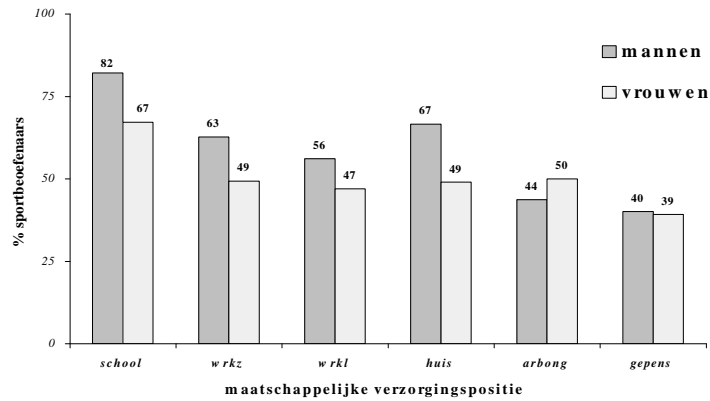

$\chi^2_{\text{mannen}}=12,050$; $df=4$; $p<.05$; $N=571$; $N_{\text{missing}}=133$

$\chi^2_{\text{vrouwen}}=15,215$; $df=4$; $p<.01$; $N=512$; $N_{\text{missing}}=160$

¹³ De missing values voor beroep bevatten ook deze respondenten die nog geen beroep hebben.

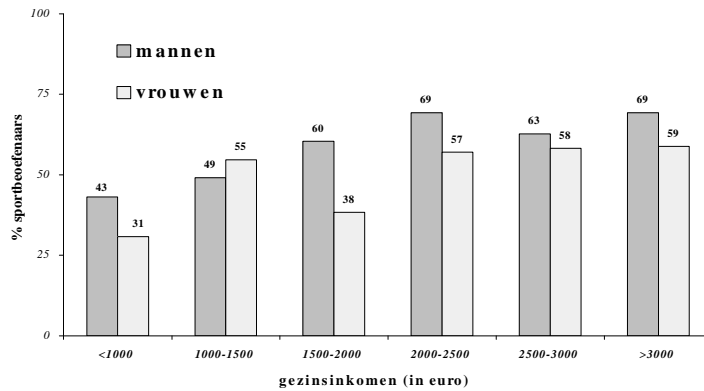
Grafiek 4: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar verzorgingspositie, in percentages

$\chi^2_{\text{mannen}}=40,655$; $df=5$; $p<.001$; $N=699$; $N_{\text{missing}}=5$

$\chi^2_{\text{vrouwen}}=12,030$; $df=5$; $p<.05$; $N=666$; $N_{\text{missing}}=6$

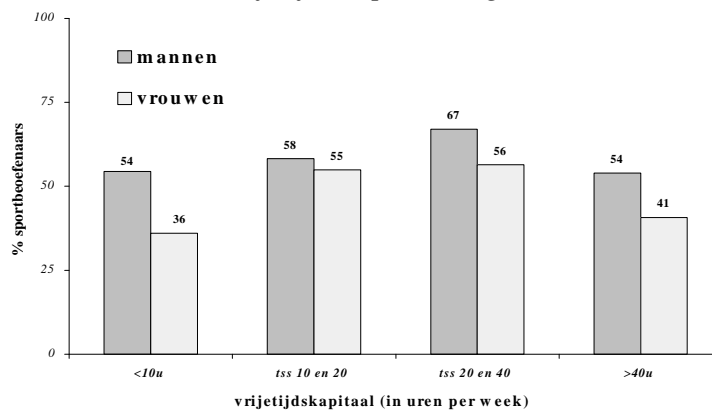
Grafiek 5: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar inkomen, in percentages¹⁴

$\chi^2_{\text{mannen}}=19,933$; $df=5$; $p<.01$; $N=554$; $N_{\text{missing}}=150$

$\chi^2_{\text{vrouwen}}=22,056$; $df=5$; $p<.001$; $N=519$; $N_{\text{missing}}=153$

Grafiek 6: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar beschikbare vrijetijd, in percentages

$\chi^2_{\text{mannen}}=9,527$; $df=3$; $p<.05$; $N=703$; $N_{\text{missing}}=1$

$\chi^2_{\text{vrouwen}}=21,466$; $df=3$; $p<.001$; $N=672$; $N_{\text{missing}}=0$

¹⁴ De missing values voor inkomen bevatten ook deze respondenten die nog geen inkomen hebben.

Hoewel vrouwen nog steeds minder sportactief zijn dan hun mannelijke collega's, verloopt de afname bij de eerste groep dus meer geleidelijk met toenemende leeftijd. Tussen 45 en 75 jaar is er bij de vrouwen zelfs sprake van een stabilisatie in het aantal sportievelingen. Bij de mannen is er niet echt een afvlakking te bespeuren, er is alleen een lichte opstoot voor de 55- tot en met 64-jarigen. We benadrukken dat hier geen uitspraken geformuleerd worden met betrekking tot de intensiteit waaraan en de frequentie waarmee actief aan sport gedaan wordt. Over de sportintensiteit weiden we zo dadelijk verder uit.

Niet alleen in functie van de leeftijd, ook ten aanzien van het opleidingsniveau, de beroepsstatus, de maatschappelijke verzorgingspositie, het gezinsinkomen en het vrijetijdskapitaal (grafieken 2 tot en met 6), scoren mannen over het algemeen nog altijd beter voor sportdeelname dan vrouwen. Enkele grote uitzonderingen hierop kunnen worden vastgesteld voor vrouwen van 65 jaar en ouder en bij vrouwen met een universitair diploma. Deze groepen zijn duidelijk sportactiever dan hun mannelijke tegenhangers.

Veel meer dan loutere verschillen tussen de beide geslachten geven de grafieken 2 tot en met 6 aan dat bij het naderen van de 21ste eeuw nog steeds sterke ongelijkheden optreden tussen de verschillende sociale groepen.

Hogeropgeleiden en nog studerende blijven nog altijd meer actief aan sport doen dan lageropgeleiden (grafiek 2). Hetzelfde geldt voor bedienden, geneesheren, kaderleden, etc. versus arbeiders, kleine zelfstandigen en landbouwers (grafiek 3), en voor hoogverdieners versus laagverdieners (grafiek 5).

Ook mensen met meer uren vrijetijd participeren meer in sport, uitgezonderd de groep van mannen en vrouwen die over extreem veel vrijetijd beschikken (grafiek 6). Van alle leeftijdscategorieën zijn het de 65-plussers (33%) die het meeste aantal uren vrijetijd hebben; hetzelfde geldt voor de laagstopgeleiden (29%), voor arbeiders (19%), voor de laagste gezinsinkomens (29%) en voor arbeidsongeschikten en gepensioneerden (34%). Dit blijken ook de groepen te zijn die beduidend minder aan sport doen.

Wat de maatschappelijke verzorgingspositie betreft, zijn de verschillen tussen de diverse geledingen minder uitgesproken (grafiek 4). Werkenden, werklozen, mensen met een voltijds huishouden en arbeidsongeschikten doen in vergelijkbare mate actief aan sport, toch zeker bij de vrouwen. Bij de mannen daarentegen bedraagt het verschil tussen huisvaders en arbeidsongeschikten meer dan 20 procentpunten, in het voordeel van de eerste groep¹⁵. We mogen evenwel stellen dat naarmate de socio-economische afhankelijkheid toeneemt, de actieve sportdeelname vermindert. Het sportdeelnamegedrag van de schoolgaanden laat zich echter zowel bij de mannen als bij de vrouwen duidelijk onderscheiden van alle andere verzorgingsposities.

Intensiteit van de sportdeelname

Tabel 3 geeft aan dat ruim de helft van de 16- tot en met 75-jarigen in Vlaanderen tot de groep van de 'niet- tot matig sportactieven' behoort. Het zijn voornamelijk

¹⁵ Met deze conclusie moeten we wel voorzichtig zijn, omdat er voor de categorieën 'huisvader', 'arbeidsongeschikten' en 'werklozen' maar met een beperkt aantal respondenten gewerkt kan worden.

vrouwen die hierin het sterkst vertegenwoordigd zijn. Ongeveer evenveel mannen als vrouwen kunnen tot de 'sportactieven' (meer dan 1 tot en met 3 uur sport per week) gerekend worden, terwijl verhoudingsgewijs beduidend meer mannen dan vrouwen tot de categorie van de 'zeer sportactieven' (>3 uur sport per week) behoren.

In vergelijking tot vrouwen, zijn bij mannen de leeftijd, het opleidingsniveau en de verzorgingspositie sterkere determinanten wat betreft de intensiteit waaraan aan sport gedaan wordt (grafieken 7a, 7b, 7c, 7d, 7g en 7h). Hoe lager de leeftijd of hoe hoger het opleidingsniveau, hoe intenser mannen immers aan sport doen. Voor vrouwen stellen we dezelfde trend vast, alleen zijn de verschillen tussen de diverse geledingen kleiner dan bij mannen.

Tabel 3: Intensiteit van de actieve sportdeelname anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages van de totale populatie

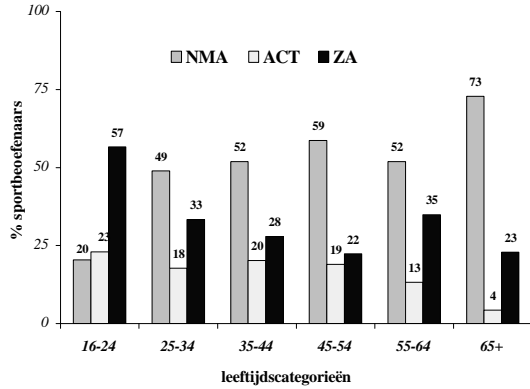
	mannen	vrouwen	totaal
niet- tot matig sportactieven (0 tot en met 1 uur per week)	49,4	62,9	56,0
sportactieven (meer dan 1 tot en met 3 uur per week)	17,5	18,8	18,1
zeer sportactieven (meer dan 3 uur per week)	33,1	18,3	25,9

$\chi^2=40,598$; $df=2$; $p<.001$; $N=1376$

Wat de verzorgingspositie betreft, vallen twee zaken onmiddellijk op: de schoolgaanden bij de vrouwen doen slechts iets intenser aan sport dan andere verzorgingsposities, terwijl bij de mannen de schoolgaanden er met kop en schouders boven uitsteken (grafieken 7g en 7h). Dat het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke leerlingen/studenten zo groot is, is alarmerend te noemen. Op een ogenblik dat het merendeel van deze (voornamelijk) jonge mensen geen verplicht bewegingsonderwijs meer volgt, is bij de vrouwelijke vertegenwoordiging ervan het sportintensiteitsniveau gevoelig gedaald. Nauwelijks de helft van de vrouwelijke leerlingen/studenten doet nog meer dan één uur actief aan sport per week, tegenover bijna 80% van de mannelijke collega's.

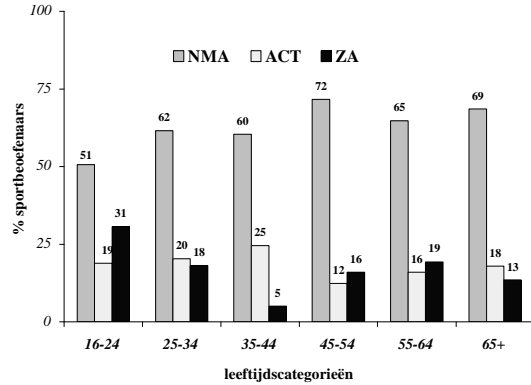
Grafieken 7a-l: Sportintensiteit anno 1999 in Vlaanderen naar sociale achtergrond, in percentages van de totale populatie

Grafiek 7a: Sportintensiteit bij mannen naar leeftijd

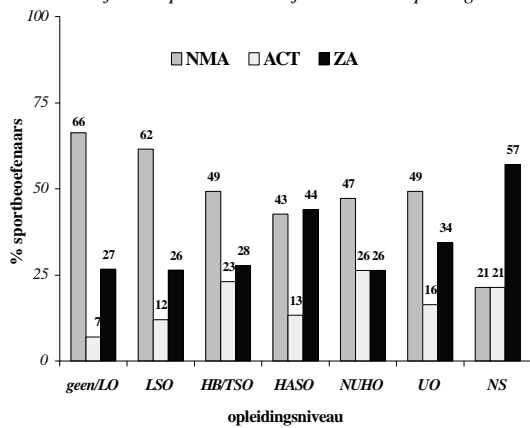
$\chi^2=67,244$; $df=10$; $p<.001$; $N=703$; $Nmissing=1$

Grafiek 7b: Sportintensiteit bij vrouwen naar leeftijd

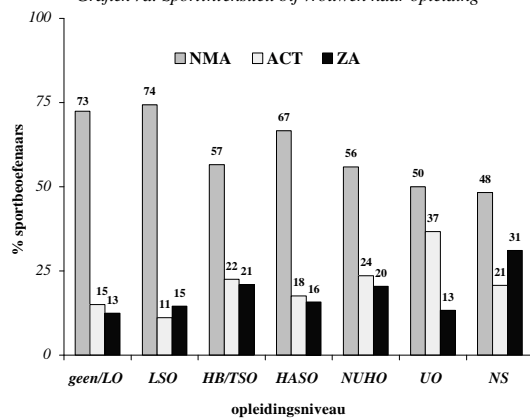
$\chi^2=19,427$; $df=10$; $p<.05$; $N=672$; $Nmissing=0$

Grafiek 7c: Sportintensiteit bij mannen naar opleiding

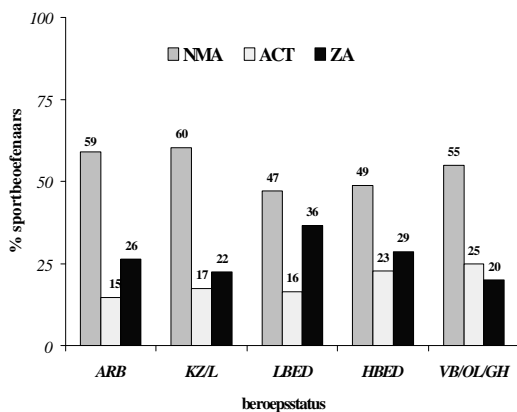
$\chi^2=62,096$; $df=12$; $p<.001$; $N=681$; $Nmissing=23$

Grafiek 7d: Sportintensiteit bij vrouwen naar opleiding

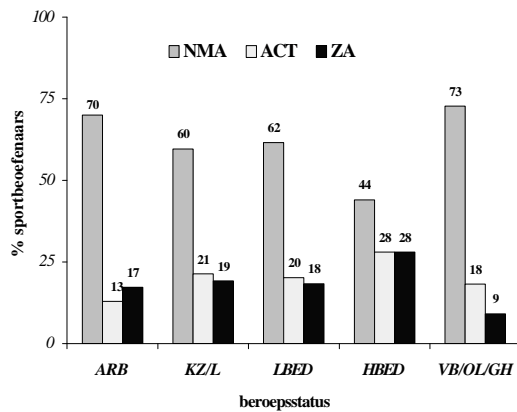
$\chi^2=29,153$; $df=12$; $p<.01$; $N=649$; $Nmissing=23$

Grafiek 7e: Sportintensiteit bij mannen naar beroep

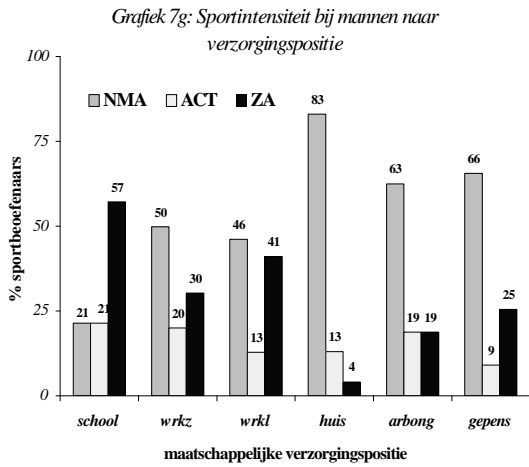

$\chi^2=11,626$; $df=8$; NS ; $N=572$; $Nmissing=132$

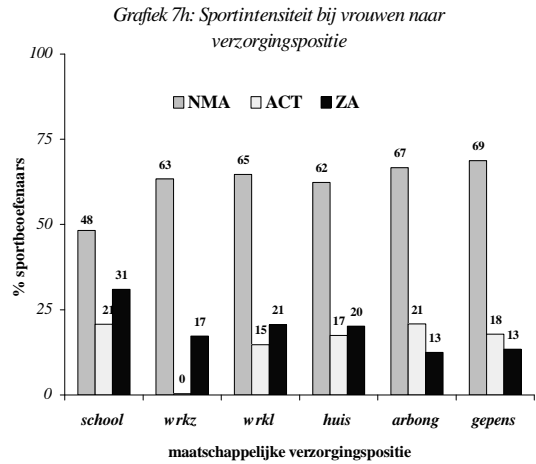
Grafiek 7f: Sportintensiteit bij vrouwen naar beroep

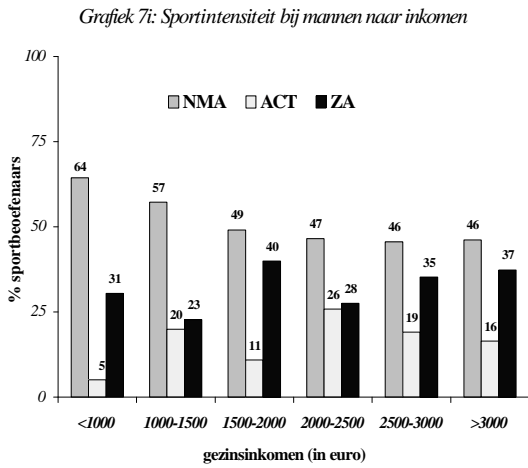
$\chi^2=9,541$; $df=8$; NS ; $N=514$; $Nmissing=158$

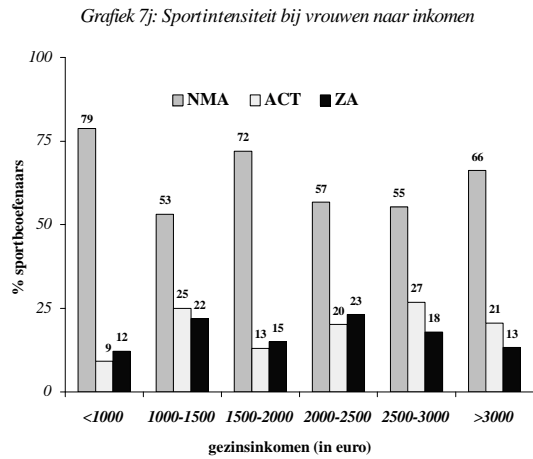
$\chi^2=50,894$; $df=10$; $p<.001$; $N=700$; $N_{missing}=4$

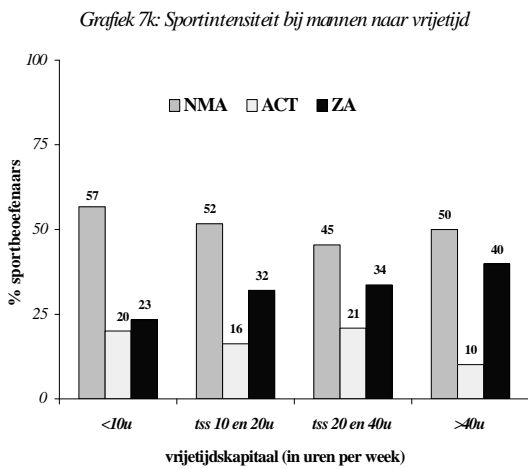
$\chi^2=10,912$; $df=10$; NS; $N=667$; $N_{missing}=5$

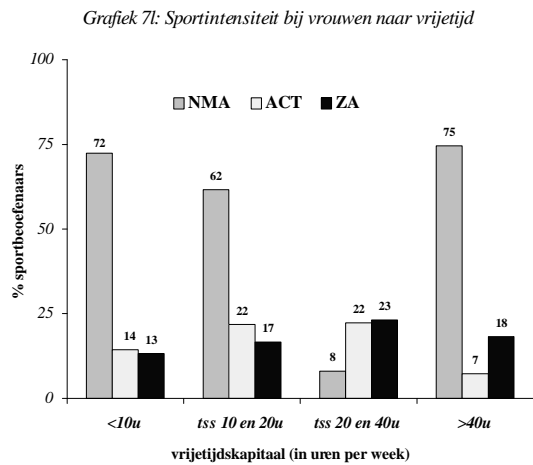
$\chi^2=24,575$; $df=10$; $p<.01$; $N=554$; $N_{missing}=150$

$\chi^2=21,302$; $df=10$; $p<.05$; $N=520$; $N_{missing}=152$

$\chi^2=27,694$; $df=12$; $p<.01$; $N=704$; $N_{missing}=0$

$\chi^2=62,070$; $df=12$; $p<.001$; $N=671$; $N_{missing}=1$

Een tweede gegeven dat hier in het oog springt, is het feit dat huisvaders beduidend minder actief aan sport doen dan huismoeders. Tot vijf keer meer vrouwen dan mannen slagen er in een voltijds huishouden te combineren met een zeer actief bewegingspatroon¹⁶. Anderzijds zijn duidelijk meer werkende en werkloze mannen dan werkende en werkloze vrouwen sportactief tot zeer sportactief.

Er treden nog andere geslachtsverschillen op. Waar mannen met een middelhoog tot zeer hoog gezinsinkomen meer kans hebben om zeer sportactief te zijn, is dit bij vrouwen niet noodzakelijk het geval (grafieken 7c en 7d). Ook wat de sportintensiteit in verhouding tot het vrijetijdskapitaal betreft, zijn er verschillen tussen mannen en vrouwen (grafieken 7k en 7l). Mannen met veel tot zeer veel uren vrijetijd per week scoren beter voor sportintensiteit dan mannen met een laag vrijetijdskapitaal. Bij de vrouwen scoort de groep met 20 tot 40 uren vrijetijd per week het hoogste voor sportintensiteit; in tegenstelling tot de mannen zijn vrouwen met zeer veel vrijetijdskapitaal niet intenser met sport bezig dan vrouwen met iets minder uren vrijetijd per week.

De tendens dat de hogere klassen niet intenser aan sport doen dan andere klassen, geldt zeker ook met betrekking tot de beroepsstatus (grafieken 7e en 7f). Bij zowel de mannen als de vrouwen zijn het voornamelijk de lager en hoger bedienden die het hoogste scoren voor sportintensiteit.

Diversiteit van de sportdeelname

In tegenstelling tot de algemene sportdeelname en de sportintensiteit, zijn de geslachtsverschillen bij de diversiteit van de sportbeoefening - namelijk het aantal beoefende sporttakken - volledig weggeëbd. Dat heeft alles te maken met het feit dat voor de sportdiversiteit alleen rekening gehouden wordt met de sportieve populatie. Indien we dit laatste niet zouden doen, dan duiken opnieuw de verschillen op zoals we die voor de algemene deelname en de intensiteit hebben kunnen vaststellen.

Er doen dus meer mannen dan vrouwen aan sport en sportieve mannen zijn intenser met sport bezig, maar sportieve mannen en vrouwen beoefenen in gelijke mate één, twee, drie of meer sporten (tabel 4).

---

¹⁶ Zoals reeds vermeld bij de algemene sportdeelname, moeten we met deze conclusie voorzichtig zijn, omdat er voor de categorie 'huisvader' maar met een beperkt aantal respondenten gewerkt kan worden.

Tabel 4: Diversiteit van de actieve sportdeelname anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages van de sportieve populatie

	mannen	vrouwen	totaal
1 sport	56,2	56,4	56,3
2 sporten	29,4	31,7	30,4
3 of meer sporten	14,4	11,9	13,3
<i>gemiddelde diversiteit</i>	<i>1,53</i>	<i>1,55</i>	<i>1,54</i>
<i>SD diversiteit</i>	<i>0,90</i>	<i>0,89</i>	<i>0,89</i>

$\chi^2=1,159$; $df=2$; NS; $N=721$; $N_{missing}=37$

Niet enkel in functie van geslacht, ook tussen de diverse leeftijdsgroepen zijn de verschillen zeer miniem, zowel bij mannen als bij vrouwen (grafieken 8a en 8b). Er is een lichte, doch niet significante tendens dat de jongste leeftijdsgroepen bij de mannen en de middenleeftijdsgroepen bij de vrouwen meer sporten beoefenen dan andere leeftijdscategorieën.

Wanneer we de sportdiversiteit uitzetten naar opleiding (bij mannen) en beroep (bij vrouwen), dan mogen we stellen dat de lagere strata naar een minder divers sportpatroon neigen (grafieken 8c-8f).

Voor de mannen kan deze trend eveneens vastgesteld worden in functie van het gezinsinkomen (grafiek 8i). Bij de vrouwen valt weerom de relatief zwakke score voor de schoolgaanden en de nog studerenden op (grafiek 8h). Nog bij de vrouwen is het opvallend dat de sportdiversiteit naar beroepsstatus het hoogste is voor de kleine zelfstandigen en landbouwers, terwijl deze beroepscategorie bij de mannen niet beduidend beter of slechter scoort dan andere categorieën.

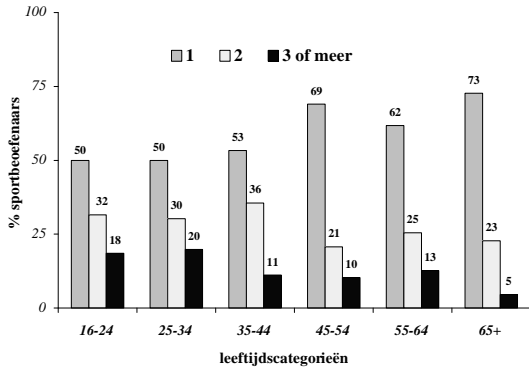
Wat het vrijetijdskapitaal betreft, kunnen omzeggens geen opmerkelijke verschillen opgemerkt worden, noch in functie van geslacht, noch in functie van de diverse categorieën (grafieken 8k en 8l).

Organisatorische context van de sportdeelname

Net als voor de sportdiversiteit, bestuderen we de organisatorische context van de sportdeelname in functie van de sportieve populatie. Hier treden wél duidelijke verschillen op tussen mannen en vrouwen. Bijna de helft van de sportieve mannen zijn actief lid van een sportvereniging, terwijl dit bij de vrouwen een derde bedraagt. Vrouwen doen daarentegen iets meer op individuele basis, en beduidend meer in 'ander verband' (met vrienden, ...) aan sport dan dat dit het geval is voor mannen (tabel 5).

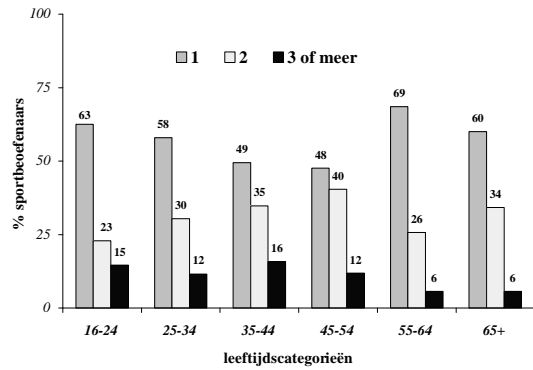
Grafieken 8a-l: Sportdiversiteit anno 1999 in Vlaanderen naar sociale achtergrond, in percentages van de sportieve populatie

Grafiek 8a: Sportdiversiteit bij mannen naar leeftijd

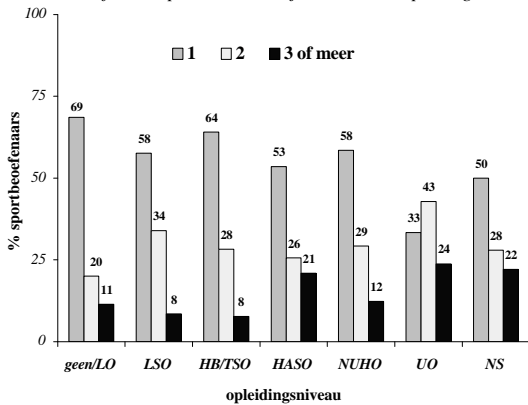
$\chi^2=13,567$; $df=10$; NS; N=403; Nmissing=23

Grafiek 8b: Sportdiversiteit bij vrouwen naar leeftijd

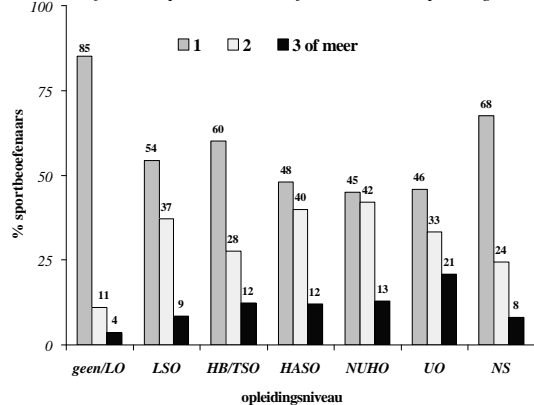
$\chi^2=9,280$; $df=10$; NS; N=318; Nmissing=14

Grafiek 8c: Sportdiversiteit bij mannen naar opleiding

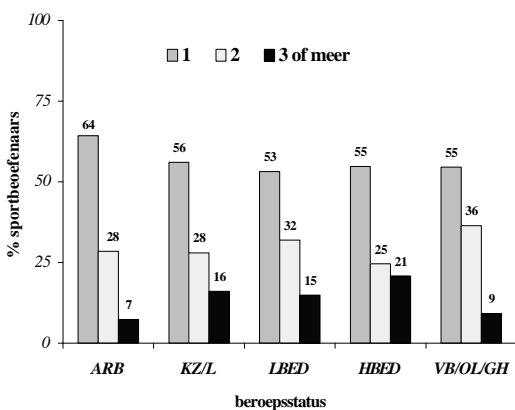
$\chi^2=21,392$; $df=12$; $p<.05$; N=390; Nmissing=36

Grafiek 8d: Sportdiversiteit bij vrouwen naar opleiding

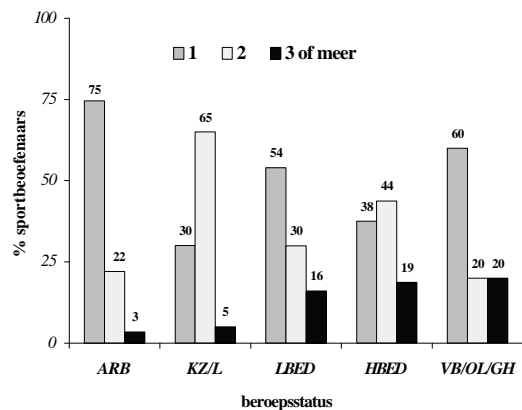
$\chi^2=19,852$; $df=12$; NS; N=307; Nmissing=26

Grafiek 8e: Sportdiversiteit bij mannen naar beroep

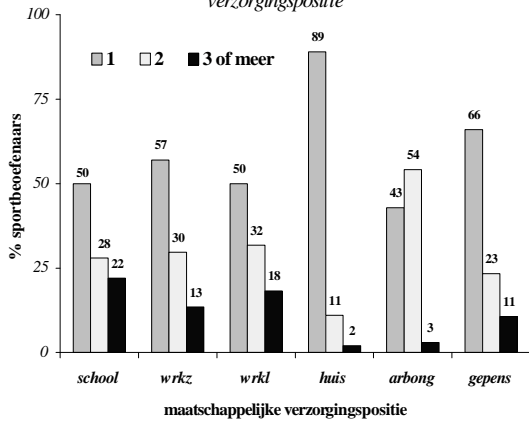
$\chi^2=6,656$; $df=6$; NS; N=308; Nmissing=118

Grafiek 8f: Sportdiversiteit bij vrouwen naar beroep

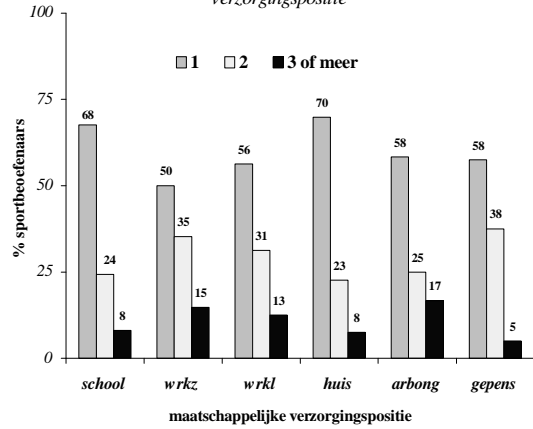
$\chi^2=23,371$; $df=6$; $p<.001$; N=238; Nmissing=95

Grafiek 8g: Sportdiversiteit bij mannen naar verzorgingspositie

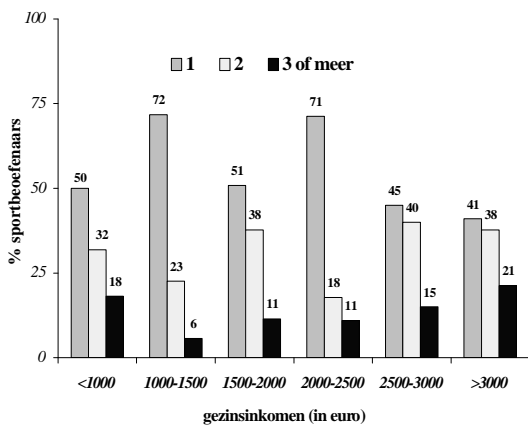
$\chi^2=10,300$; $df=10$; NS; $N=399$; $N_{missing}=27$

Grafiek 8h: Sportdiversiteit bij vrouwen naar verzorgingspositie

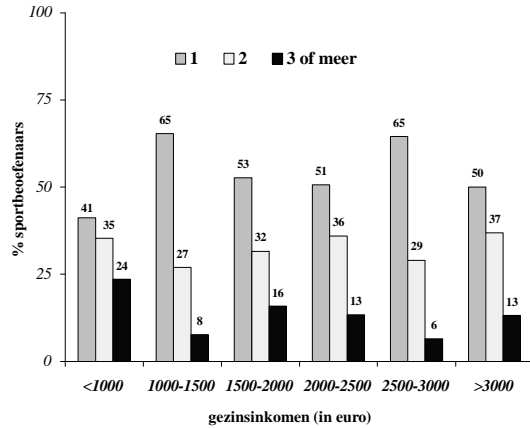
$\chi^2=11,130$; $df=10$; NS; $N=314$; $N_{missing}=19$

Grafiek 8i: Sportdiversiteit bij mannen naar inkomen

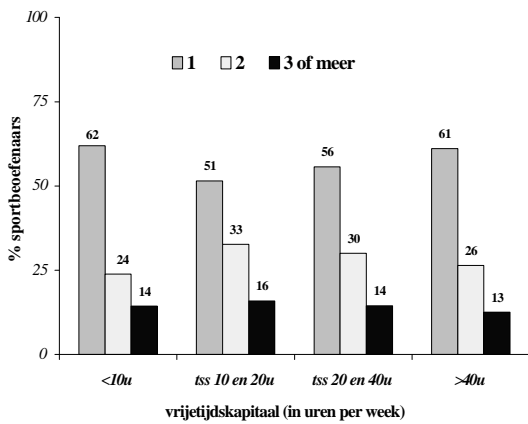
$\chi^2=23,511$; $df=10$; $p<.01$; $N=310$; $N_{missing}=116$

Grafiek 8j: Sportdiversiteit bij vrouwen naar inkomen

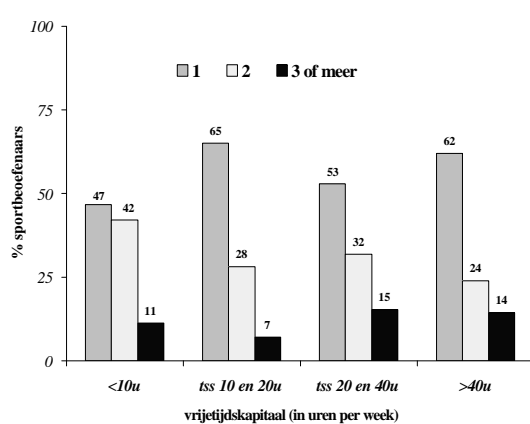
$\chi^2=7,697$; $df=10$; NS; $N=251$; $N_{missing}=82$

Grafiek 8k: Sportdiversiteit bij mannen naar vrijetijd

$\chi^2=2,346$; $df=6$; NS; $N=402$; $N_{missing}=24$

Grafiek 8l: Sportdiversiteit bij vrouwen naar vrijetijd

$\chi^2=9,028$; $df=6$; NS; $N=321$; $N_{missing}=12$

Het individueel aan sport doen is bij vrouwen iets populairder dan sportbeoefening in club- of ander verband. Bij mannen daarentegen scoort clubsport duidelijk het hoogst.

We kunnen de sportdeelname in clubverband ook omschrijven als de 'georganiseerde sportbeoefening', en het sporten in individueel of ander verband als de 'andersgeorganiseerde sportbeoefening'.

Tabel 5: Organisatorische context van de actieve sportdeelname anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages van de sportieve populatie

	mannen	vrouwen	totaal
lidmaatschap	48,5	33,2	41,9
individueel	29,7	35,8	32,3
ander verband	21,8	31,0	25,8

$\chi^2=17,741$; $df=2$; $p<.001$; $N=721$; $N_{missing}=37$

Wanneer we een blik werpen op de sociale gelaagdheid van de sportorganisatorische context, dan is duidelijk dat in functie van opleiding, beroep, inkomen en vrijetijd er geen sterke verschillen optreden tussen mannen en vrouwen.

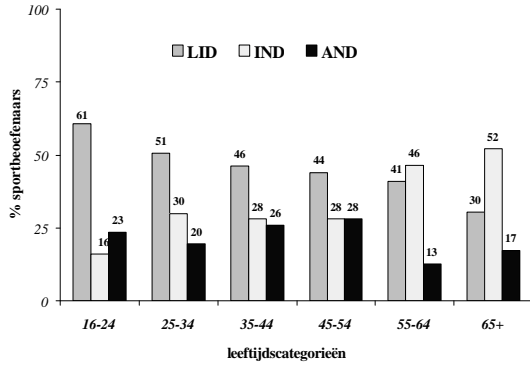
Alleen voor leeftijd en verzorgingspositie, zijn de ongelijkheden tussen de verschillende geledingen groter bij mannen dan bij vrouwen. Bij mannen speelt aldus de leeftijd en de socio-economische afhankelijkheidspositie een duidelijkere rol in de keuze van de sportcontext.

Zo is de tendens dat het clublidmaatschap afneemt en dat de individuele sportbeoefening aan belang wint in functie van de leeftijd, veel sterker aanwezig bij mannen dan bij vrouwen. De oorzaak hiervoor kan men vooral toeschrijven aan het feit dat veel meer dan bij mannen, vrouwen jonger dan 45 jaar in relatief vergelijkbare mate aan sport doen in georganiseerd dan wel in andersgeorganiseerd verband (grafieken 9a en 9b). Weerom is het opvallend dat 16- tot en met 24-jarige vrouwen heel wat minder in clubsport participeren dan mannen.

Maar zowel bij mannen als bij vrouwen geeft minstens de helft van de 25- tot en met 75-jarigen de voorkeur aan actief sporten in individueel of ander niet-clubgeorganiseerd verband. Recreatieve en ongebonden – in tegenstelling tot competitieve en prestatieve – sportbeoefening wint daarmee aan belang bij deze leeftijdsgroepen.

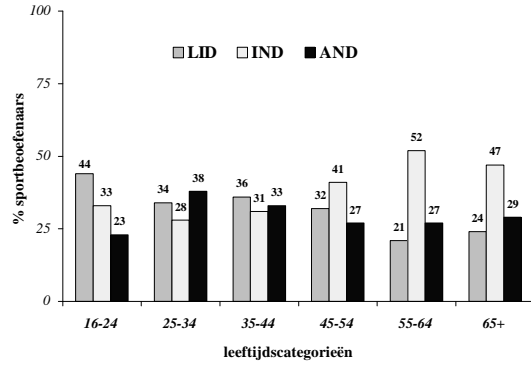
Grafieken 9a-l: Sportorganisatorische context anno 1999 in Vlaanderen naar sociale achtergrond, in percentages van de sportieve populatie

Grafiek 9a: Sportcontext bij mannen naar leeftijd

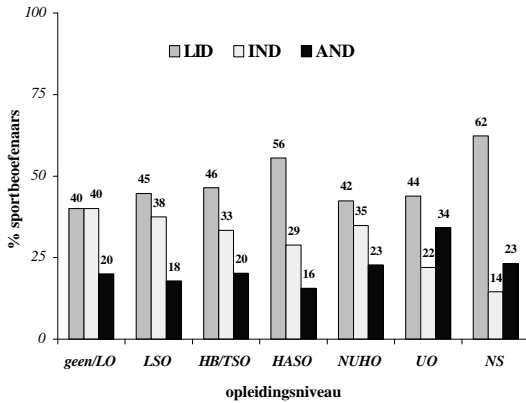
$\chi^2=25,253$; $df=10$; $p<.01$; $N=406$; $Nmissing=20$

Grafiek 9b: Sportcontext bij vrouwen naar leeftijd

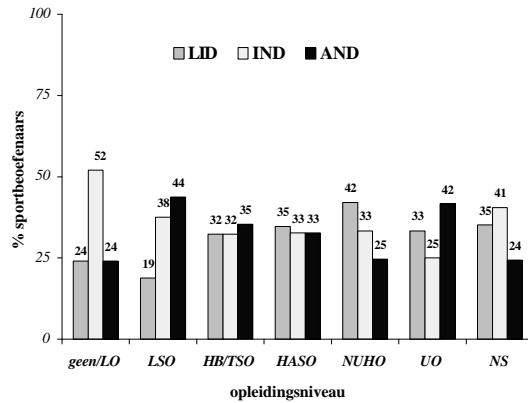
$\chi^2=12,505$; $df=10$; NS; $N=311$; $Nmissing=22$

Grafiek 9c: Sportcontext bij mannen naar opleiding

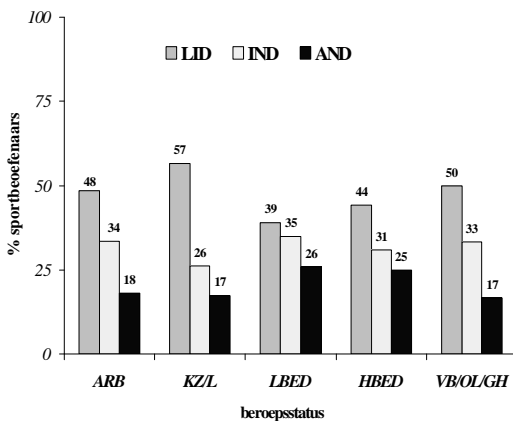
$\chi^2=18,487$; $df=12$; NS; $N=396$; $Nmissing=30$

Grafiek 9d: Sportcontext bij vrouwen naar opleiding

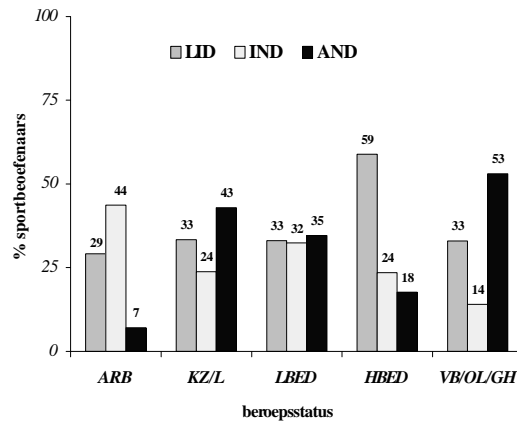
$\chi^2=12,448$; $df=12$; NS; $N=301$; $Nmissing=32$

Grafiek 9e: Sportcontext bij mannen naar beroep

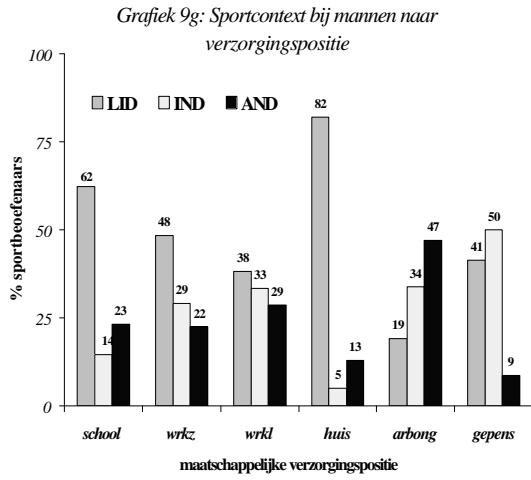

$\chi^2=4,375$; $df=6$; NS; $N=310$; $Nmissing=116$

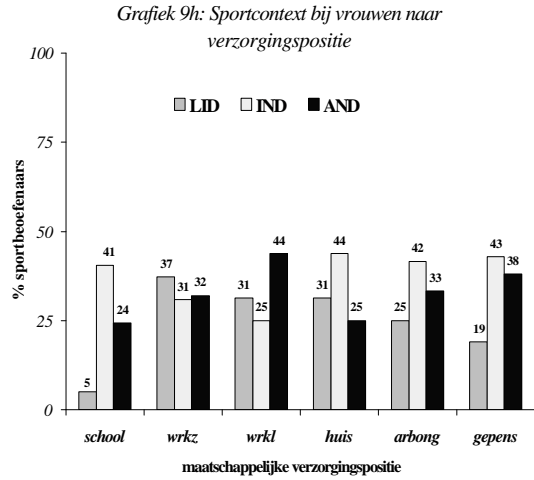
Grafiek 9f: Sportcontext bij vrouwen naar beroep

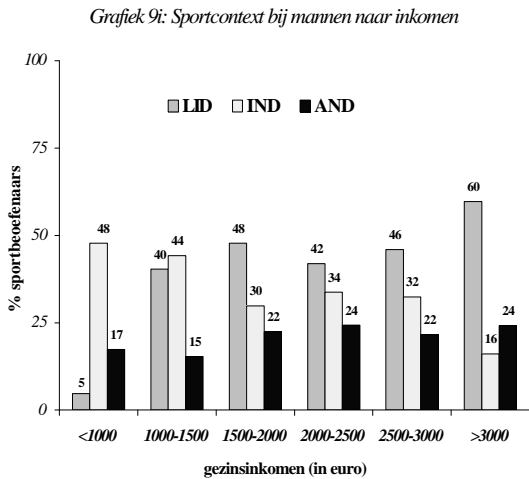
$\chi^2=8,541$; $df=6$; NS; $N=231$; $Nmissing=102$

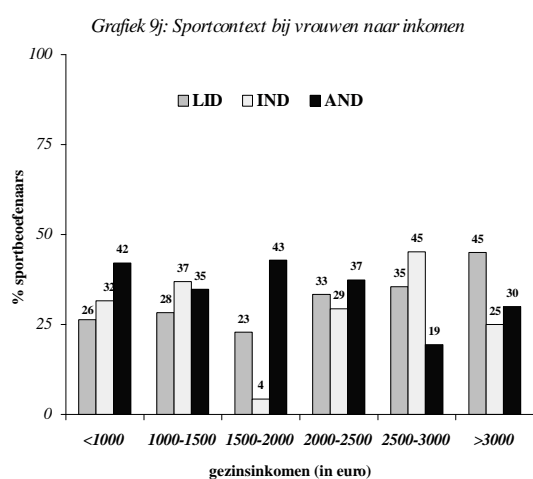
$\chi^2=29,748$; $df=10$; $p<.001$; $N=403$; $Nmissing=23$

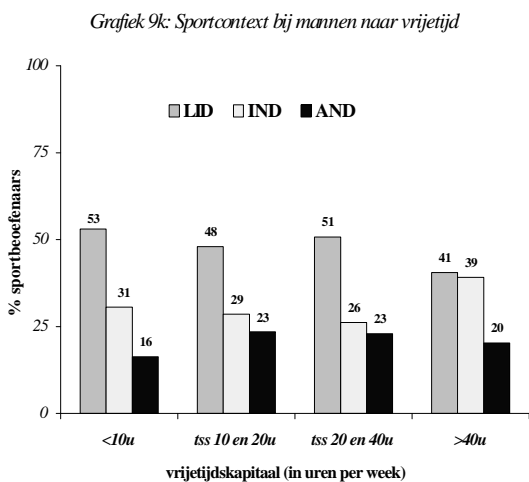
$\chi^2=9,696$; $df=10$; NS; $N=311$; $Nmissing=22$

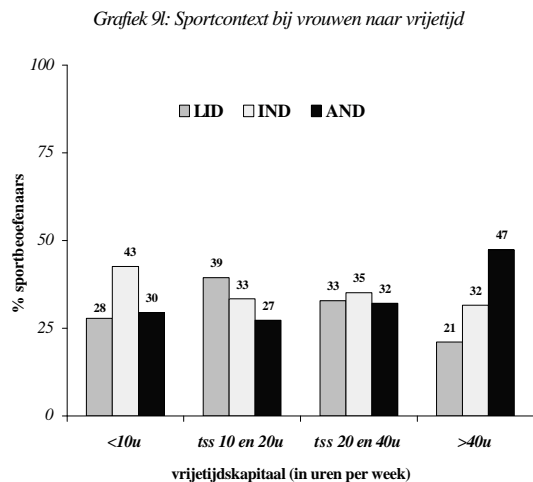
$\chi^2=14,638$; $df=10$; NS; $N=315$; $Nmissing=111$

$\chi^2=9,718$; $df=10$; NS; $N=246$; $Nmissing=87$

$\chi^2=9,774$; $df=9$; NS; $N=428$; $Nmissing=4$

$\chi^2=12,003$; $df=9$; NS; $N=333$; $Nmissing=0$

Mannen die economisch meer afhankelijk zijn van derden, doen eveneens meer op individuele basis aan sport (grafiek 9g).

Betreffende de sportcontext in relatie tot de beschikbare vrijetijd, kunnen we geen grote verschillen vaststellen tussen de diverse vrijetijdsgroepen. Mensen met veel vrijetijd doen dus niet noodzakelijk meer in clubverband actief aan sport. Meer vrijetijd biedt dus geen garantie dat mensen bij een sportclub zullen aansluiten.

C. CORRESPONDENTIEANALYSE VAN DE SPORTVOORKEUR

Tot hiertoe spraken we over de deelname aan sport, namelijk of iemand een sportparticipant is en indien ja, hoe intens, divers en georganiseerd de sportbeoefening is. We kunnen deze gegevens wat meer inkleuren door na te gaan welke 'sportsmaken' er in Vlaanderen leven. We maken daarbij een onderscheid tussen de algemene sportvoorkeur enerzijds en de specifieke sporttakvoorkeur anderzijds.

Voor de algemene sportvoorkeur maken we gebruik van het type sport, namelijk: (i) solosport, (ii) duosport en (iii) teamsport. Solosporten zijn sporten die, althans voor een recreatieve beoefening, geen directe tegenstrever vereisen (joggen, zwemmen, aerobics, zeilen, wintersport, ...); duosporten zijn sporten waarvoor de formele spelvorm tenminste één tegenstander vereist (gevechtssporten en slagbalsporten zoals tennis, squash, badminton, ...); teamsporten zijn sporten waarvoor voor de formele spelvorm tenminste twee andere spelers noodzakelijk zijn (in deze studie uitsluitend balsporten zoals voetbal, volleybal, basketbal, ...). Participanten die twee of meer sporttypen combineren ressorteren onder de categorie van 'sportcombineerders'.

Wat de specifieke sporttakvoorkeur betreft, beperken we ons in deze studie tot de twintig populairste sporten. Op die manier lopen we niet het risico met een te klein aantal participanten geconfronteerd te worden. Voor een overzicht van deze sporten verwijzen we naar bijlage 1.

Zoals in de inleiding van dit deel reeds aangegeven, wordt voor de interpretatie van de sociale context van de sportvoorkeur gebruik gemaakt van de correspondentieanalyse-techniek. In een correspondentieanalyse wordt gepoogd om de informatie afkomstig uit een kruistabel visueel voor te stellen door gebruik te maken van een laagdimensionele ruimte die toch nog zoveel mogelijk informatie uit de oorspronkelijke tabelreeks behoudt. Aan de hand van een tweedimensioneel veld wordt immers getracht om de samenhang tussen de gegevens uit de rijen en de kolommen van de kruistabel zo inzichtelijk mogelijk voor te stellen. Deze techniek biedt aldus een visueel overzicht van de nabijheid (gelijkenis) en de afstand (verschil) tussen de categorieën van variabele X ten opzichte van de categorieën van variabele Y. Bovendien geeft de afstand voor een punt in relatie tot de oorsprong een indicatie voor de sterkte van de afhankelijkheid. Hoe verder een punt van de oorsprong ligt des te sterker de afhankelijkheid.

De correspondentieanalyse kan beschouwd worden als een vereenvoudigde vorm van factoranalyse, een standaardtechniek voor het beschrijven van verbanden tussen variabelen in een laagdimensionele ruimte. Factoranalyse vraagt echter om intervaldata, terwijl correspondentieanalyse een datareductietechniek is die uitgaat van nominale variabelen. Bovendien beschrijft de correspondentieanalyse zowel

verbanden tussen de categorieën van iedere variabele als de verbanden tussen de nominale variabelen onderling (Greenacre, 1989).

Algemene sportvoorkeur

Solosporten genieten zowel bij mannen, maar nog meer bij vrouwen duidelijk de voorkeur. Een derde van alle Vlaamse mannen en vrouwen beoefent een solosport; in functie van de sportieve populatie stijgt dit aandeel respectievelijk tot 55% bij mannen en tot bijna 80% bij vrouwen (tabel 6). Zowel bij mannen als bij vrouwen komen solosporters (66%) ook beduidend meer voor dan 'sportcombineerders' (19%), teamsporters (8%) en duosporters (7%). Bij de sportdiversiteit konden we uit tabel 4 afleiden dat meer dan 40% van de sportieve mannen en vrouwen meer dan één sport beoefent. De gegevens uit tabel 6 leren ons dat iets minder dan de helft van deze sportparticipanten verschillende sporttypes combineert. De overige helft beoefent dus minimaal twee dezelfde types van sport.

Tabel 6 geeft eveneens aan dat teamsporten voornamelijk in trek zijn bij mannen. Zestien- tot en met 75-jarige vrouwen in Vlaanderen participeren duidelijk minder in teamsport. Het feit dat vrouwen ten aanzien van hun mannelijke collega's minder aan sport doen in clubverband (zie tabel 5), verklaart dit gedeeltelijk. Teamsporten kunnen immers bijna uitsluitend in clubverband beoefend worden. Dit wordt trouwens bevestigd in grafieken 10a en 10b: zowel team- als duosporten worden door meer dan driekwart van de participanten in een sportvereniging gepraktiseerd. Slechts een kwart van de solosporters daarentegen beoefent zijn of haar sport in clubverband.

Tabel 6: Algemene sportvoorkeur anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages

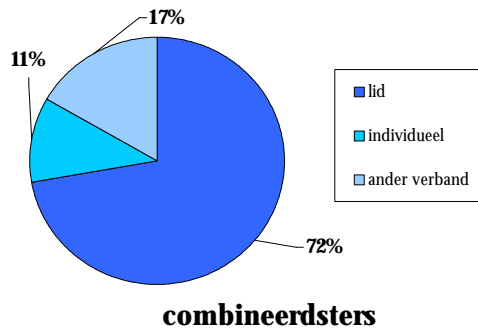
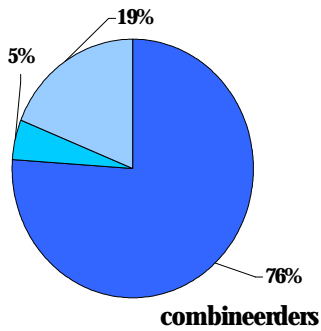
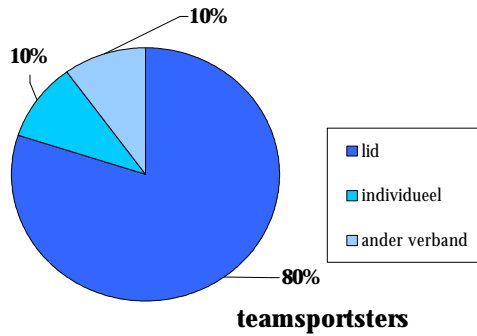
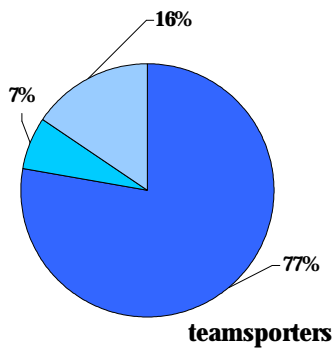
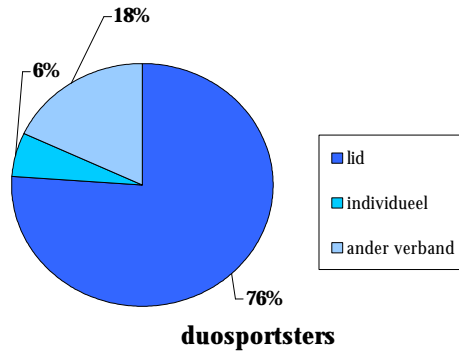
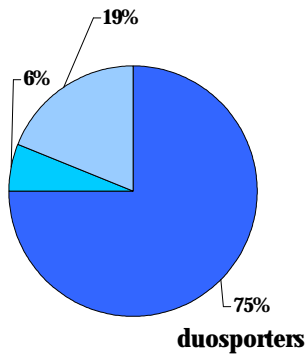
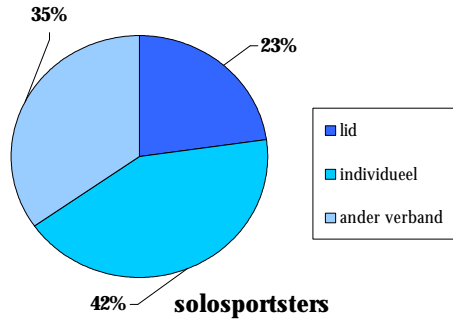
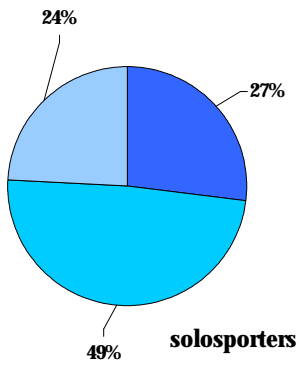
	sportieve populatie			totale populatie		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
solosporters	55,1	78,9	65,6	31,4	37,3	34,3
duosporters	8,0	6,0	7,1	4,5	2,8	3,7
teamsporters	12,2	3,5	8,3	7,0	1,6	4,4
sportcombineerders	24,7	11,6	18,9	14,1	5,5	9,9

²_{sportieve populatie}=48,618; df=3; p<.001; N=719; Nmissing=39; ²_{totale populatie} is hetzelfde daar de frequenties niet verschillen

Grafieken 10a en 10b: Organisatievorm van de algemene sportvoorkeur anno 1999 in Vlaanderen, in percentages van de sportieve populatie

10a. Mannen

10b. Vrouwen

$\chi^2=109,944$; $df=6$; $p<.001$; $N=387$; $N_{missing}=40$

$\chi^2=61,059$; $df=6$; $p<.001$; $N=300$; $N_{missing}=32$

Tenslotte blijken mannen en vrouwen in vergelijkbare mate duosporten te beoefenen. Duosporten zijn bij vrouwen wel populairder dan teamsporten, terwijl dit bij mannen juist andersom is.

Het is vanuit beleidsoogpunt interessant om ook de sociale context van de algemene sportvoorkeur te analyseren. Zoals eerder aangegeven zullen we dit doen door gebruik te maken van de correspondentieanalyse-techniek. Op die manier krijgen we immers een tweedimensionale visuele voorstelling van de gegevens, die een optimale interpretatie van het onderzoeksmateriaal mogelijk maakt.

Figuur 1a geeft mooi weer dat duosporters, teamsporters en sportcombineerders voornamelijk jongere mensen zijn. Solosporten daarentegen worden eerder door 35-plussers beoefend. Vijfenvijftigplussers beoefenen bijna uitsluitend solosporten.

Uit figuur 1b blijkt dat lageropgeleiden zich eerder aangetrokken voelen door solosporten, terwijl hogeropgeleiden zich onderscheiden door deelname aan duosporten. Dit laatste betekent geenszins dat solosporten niet in trek zijn bij de socio-educatieve bovenlaag. Mensen met een niet-universitair hoger onderwijsdiploma interesseren zich zowel voor solo- als duosporten. Teamsporten kunnen duidelijk geassocieerd worden met nog studerende, wat figuur 1a reeds liet vermoeden.

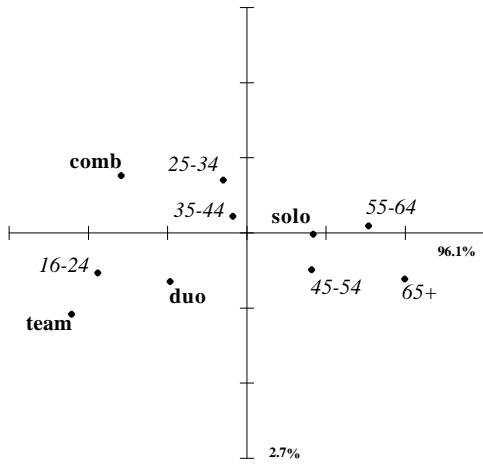
Ook in functie van beroep, inkomen en verzorgingspositie zijn het steeds de lagere sociale klassen die solosporten en de hogere sociale klassen die duosporten (én solosporten) beoefenen (figuren 1c, 1d en 1e). Solo- én duosporten worden bovendien op de eerste plaats door mensen beoefend met een relatief beperkte hoeveelheid vrijetijd.

Mensen die over extreem veel vrijetijdskapitaal beschikken, voelen zich voornamelijk aangetrokken tot solosporten en helemaal niet tot duosporten. Teamsporten zijn dan weer eerder populair bij mensen met behoorlijk wat vrijetijd, dus onder meer bij jongeren (schoolgaanden en nog studerende) zoals in figuren 1a, 1b en 1c verduidelijkt wordt.

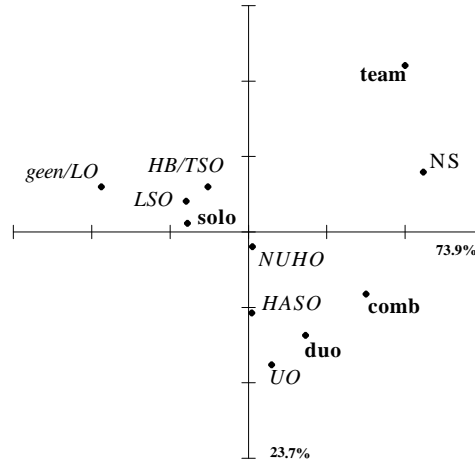
De figuren 1a tot en met 1f laten ook toe uitspraken te formuleren over de onderlinge verhoudingen tussen de diverse sporttypes. In die zin kunnen we vaststellen dat teamsporters meer geprofileerd voorkomen ten aanzien van andere types van sporters. Waar solosporters, duosporters en sportcombineerders in afstand dicht bij elkaar gepositioneerd liggen - toch zeker in functie van opleiding, beroep, inkomen en verzorgingspositie, blijken teamsporters zich eerder af te zonderen. Dit laat vermoeden dat de combineerders en combineersters in grafieken 10a en 10b voornamelijk solo- en duosporters zijn, of anders gezegd dat de combinatie van een team- met een solo- en/of duosport minder vaak voorkomt.

Figuren 1a-1f: Algemene sportvoorkeur anno 1999 in Vlaanderen naar sociale achtergrond, i.f.v. de sportieve populatie. Resultaten van de correspondentieanalyse

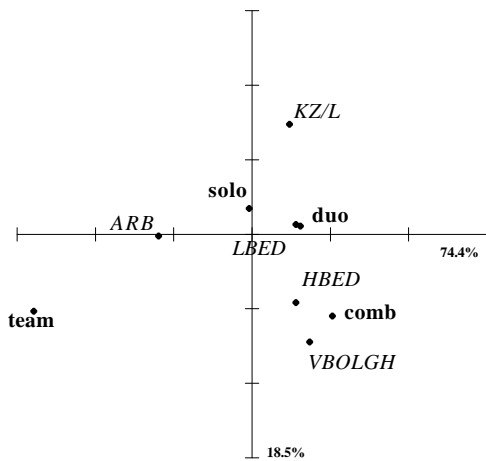
Figuur 1a: Algemene sportvoorkeur naar leeftijd

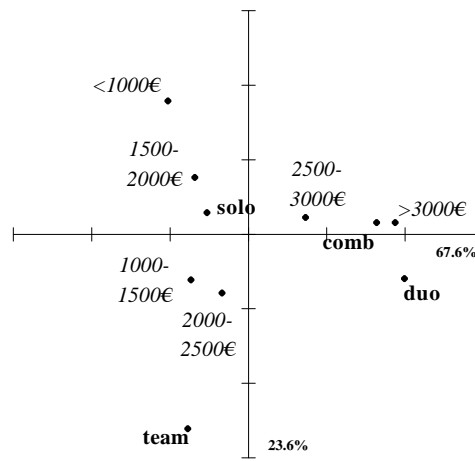
Figuur 1b: Algemene sportvoorkeur naar opleiding

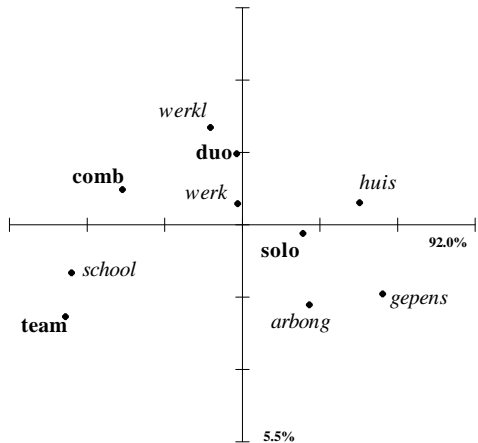
Figuur 1c: Algemene sportvoorkeur naar beroep

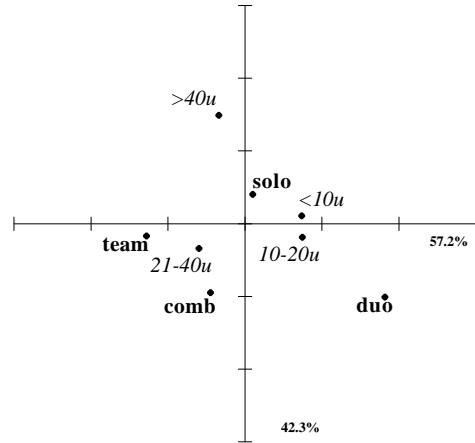
Figuur 1d: Algemene sportvoorkeur naar inkomen (in euro)

Figuur 1e: Algemene sportvoorkeur naar verzorgingspositie

Figuur 1f: Algemene sportvoorkeur naar vrijetijd

Specifieke sporttakvoorkeur

Het hoeft niet te verbazen dat een segment van de Vlaamse bevolking dat – in tegenstelling tot kinderen en jongeren – minder belang hecht aan zelf prestatief en competitief fysiek actief te zijn, sportief-recreatieve bewegingsvormen als fietsen, wandelen en zwemmen boven andere sporttakken verkiest. Alleen bij de mannen scoort voetbal beter dan wandelen en tennis iets beter dan zwemmen. Ook hieruit mag blijken dat de 16- tot en met 75-jarigen in Vlaanderen een grotere voorkeur hebben voor solosporten dan voor duo- en teamsporten (tabel 7; zie ook figuur 2a).

Tabel 7: Specifieke sporttakvoorkeur anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages - 25 populairste sporttakken

	sportieve populatie			totale populatie		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
1 fietsen	34,3	27,6	31,4	20,7	13,7	17,3
2 wandelen	12,4	27,0	18,8	7,5	13,4	10,4
3 zwemmen	8,5	21,0	14,0	5,1	10,4	7,7
4 voetbal	18,3	1,2	10,8	11,1	0,6	6,0
5 tennis	9,2	8,4	8,8	5,5	4,2	4,9
6 fitness	5,9	12,3	8,7	3,6	6,1	4,8
7 joggen	7,5	6,0	6,9	4,5	3,0	3,8
8 volleybal	5,2	3,9	4,6	3,1	1,9	2,5
9 skiën	4,2	4,2	4,2	2,6	2,1	2,3
10 squash	4,9	3,3	4,2	3,0	1,6	2,3
11 balsporten	4,9	1,5	3,4	3,0	0,7	1,9
12 badminton	4,0	2,1	3,2	2,4	1,0	1,7
13 gymnastiek	0,9	5,7	3,0	0,6	2,8	1,7
14 hengelsport	4,5	0,9	2,9	2,7	0,4	1,6
15 watersport	3,3	2,1	2,8	2,0	1,0	1,5
16 gemotoriseerde sport	3,8	1,2	2,6	2,3	0,6	1,5
17 aerobics	0,0	5,1	2,2	0,0	2,5	1,2
18 paardensport	2,1	2,4	2,2	1,3	1,2	1,2
19 schaatsen	1,9	1,5	1,7	1,1	0,7	0,9
20 biljart	2,8	0,0	1,6	1,7	0,0	0,9
21 dans	0,7	2,4	1,4	0,4	1,2	0,8
22 mountainbiken	2,3	0,3	1,4	1,4	0,1	0,8
23 tafeltennis	2,1	0,6	1,4	1,3	0,3	0,8
24 atletiek	1,2	0,9	1,1	0,7	0,4	0,6
25 gevechtssporten	0,5	1,2	0,8	0,3	0,6	0,4
overige	7,7	5,1	6,6	4,7	2,5	3,6

?² sportieve populatie=188,417; df=24; $p<.001$; N=1095; Nmissing=45 (overige); ?² totale populatie is hetzelfde daar de frequenties niet verschillen

De populairste sporttak - zowel bij mannen als bij vrouwen - is fietsen. Bijna een derde van alle sportievelingen en bijna een vijfde van de totale bevolking fietst. Naast fietsen scoren ook andere recreatieve sportactiviteiten, namelijk wandelen, zwemmen, joggen en fitness, hoog. Zowel bij mannen als bij vrouwen komt volleybal in de top tien voor. Dit maakt dat volleybal de populairste teamsport is bij vrouwen en de tweede populairste bij mannen - na koning voetbal.

Tabel 7 maakt duidelijk dat een aantal sporttakken beduidend meer beoefend worden door mannen dan door vrouwen, of andersom. Wanneer een sporttak door 70% of meer van zijn beoefenaars door mannen dan wel vrouwen gepraktiseerd wordt¹⁷, dan zouden we kunnen spreken van respectievelijk een mannen- of vrouwensport. Zo kunnen biljart, voetbal, mountainbiken, hengelsport, ... als typische mannensporten aangeduid worden, terwijl bij vrouwen alleen aerobics, gymnastiek en dans in sterkere mate door vrouwen dan door mannen beoefend worden. Tennis, skiën en paardensport daarentegen worden door ongeveer evenveel mannen als vrouwen beoefend (tabel 8).

Tabel 8: Geslachtsgebonden sportvoorkeur bij mannen en vrouwen anno 1999 in Vlaanderen

'mannensporten' (70% of meer door mannen)	'vrouwensporten' (70% of meer door vrouwen)	'uniseks sporten' (45-55% participanten bij mannen en vrouwen)
biljart	aerobics	tennis
voetbal	gymnastiek	skiën
mountainbiken	dans	paardensport
hengelsport		
tafeltennis		
balsporten		
gemotoriseerde sport		
badminton		

Wanneer we een blik werpen op de organisatievorm van de populairste sporttakken in Vlaanderen, dan kunnen we vaststellen dat voetbal, tennis en volleybal als typische clubsporten aangeduid kunnen worden (tabel 9).

¹⁷ De waarde van 70% is een arbitrair criterium.

Tabel 9: Organisatievorm van de populairste sporttakken anno 1999 in Vlaanderen, in percentages van de sport specifieke populatie

per geslacht						mannen en vrouwen				
	rang	sport	lid	ind	ander	rang	sport	lid	ind	ander
mannen	1	<i>fietsen</i>	29,8	51,1	19,1	1	<i>fietsen</i>	23,9	51,3	24,8
	2	<i>voetbal</i>	81,6	6,6	11,8	2	<i>wandelen</i>	19,4	58,2	22,4
	3	<i>wandelen</i>	20,8	60,4	18,8	3	<i>zwemmen</i>	25,7	49,5	24,8
	4	<i>tennis</i>	80,0	7,5	12,5	4	<i>voetbal</i>	80,0	7,5	12,5
	5	<i>zwemmen</i>	28,6	45,7	25,7	5	<i>tennis</i>	76,8	13,0	10,1
vrouwen	1	<i>fietsen</i>	14,6	51,7	33,7	6	<i>fitness</i>	47,6	28,6	23,8
	2	<i>wandelen</i>	18,6	57,0	24,4	7	<i>joggen</i>	43,1	45,1	11,8
	3	<i>zwemmen</i>	24,3	51,4	24,3	8	<i>volleybal</i>	80,6	5,6	13,9
	4	<i>fitness</i>	45,0	30,0	25,0	9	<i>squash</i>	46,9	40,6	12,5
	5	<i>tennis</i>	72,4	20,7	6,9	10	<i>skiën</i>	61,3	22,6	16,1

$\chi^2_{\text{mannen}}=111,001; df=8; p<.001; N=456$
 $\chi^2_{\text{vrouwen}}=79,599; df=8; p<.001; N=375$

$\chi^2_{\text{mannen + vrouwen}}=191,990; df=18; p<.001; N=831$

Populaire solosporten in Vlaanderen (fietsen, wandelen en zwemmen) worden door het merendeel van hun participanten in een vrije context beoefend (individueel of in een ander, niet-clubgeorganiseerd verband). Skiën, fitness, joggen en squash daarentegen kunnen niet uitgesproken als 'clubsport' of als 'vrij beoefende sport' omschreven worden, ervan uitgaande dat een score van 70 % of meer impliceert dat het om een typische clubsport dan wel een typische vrije sport gaat¹⁸.

De populairste sporten bij mannen én vrouwen – i.c. fietsen, wandelen en zwemmen – worden door de beide geslachten in vergelijkbare mate in club-, vrij of ander verband beoefend. Ongeveer een vijfde tot een kwart van de mannelijke en vrouwelijke sporters beoefent deze sporten in clubverband; evenveel sportievelingen onder hen verkiezen deze sporten in gezelschap van vrienden, familie, ... te beoefenen, en circa de helft van hen is op individuele basis met deze sporten bezig. Alleen voor fietsen ligt bij mannen het aantal clubleden procentueel dubbel zo hoog als bij vrouwen. Dit heeft te maken met het feit dat wielertoeristen – veelal mannen – hoofdzakelijk in een vereniging actief zijn, terwijl recreatief fietsen een typische vrij beoefende sportactiviteit is, zowel bij mannen als bij vrouwen.

Net als bij de algemene sportvoorkeur kunnen we voor de specifieke sporttakvoorkeur de sociale achtergrond aan de hand van een correspondentieanalyse visueel in kaart brengen (figuren 2a tot en met 2f). Op het eerste zicht lijken de correspondentiediagrammen – in tegenstelling tot de algemene sportvoorkeur – minder goed ontwarbaar. Dat heeft natuurlijk te maken met het relatief grote aanbod aan verschillende sporttakken. Toch kunnen een aantal duidelijke tendensen gedistilleerd worden.

Bekijken we de sporttakvoorkeur eerst in functie van de leeftijd. Sportvormen als wandelen, fietsen, onderhoudsgymnastiek en biljart doen het zeer goed vanaf de leeftijd van 45 jaar. Balsporten – waaronder voetbal – liggen bijna uitsluitend goed in de markt bij 16- tot en met 24-jarigen. Fitnessachtige sporten als joggen, fitness en squash worden dan weer voornamelijk beoefend door 25- tot en met 34-jarigen.

Wat de sportvoorkeur naar opleidingsniveau betreft, kunnen we een aantal duidelijke verschillen opmerken tussen hoog- en laagopgeleiden. Laagopgeleiden hebben een sterkere voorkeur voor sportvissen en gemotoriseerde sporten, terwijl hogeropgeleiden zich eerder aangetrokken voelen door sporten als skiën, tennis, squash en watersporten. Nog studerende beoefenen voornamelijk schaatsen, voetbal, andere balsporten en badminton. Recreatieve en fitnessachtige bewegingsvormen als joggen, fietsen, zwemmen en fitness worden in gelijke mate door alle opleidingsniveaus beoefend.

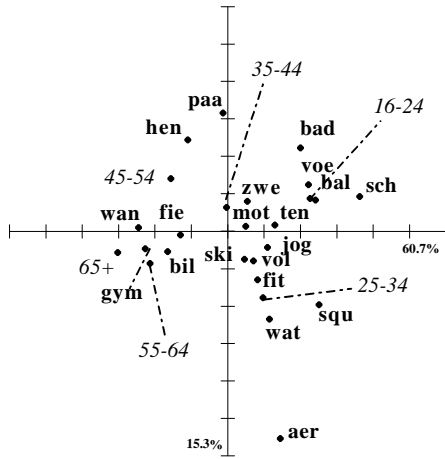
---

¹⁸ zie vorige voetnoot

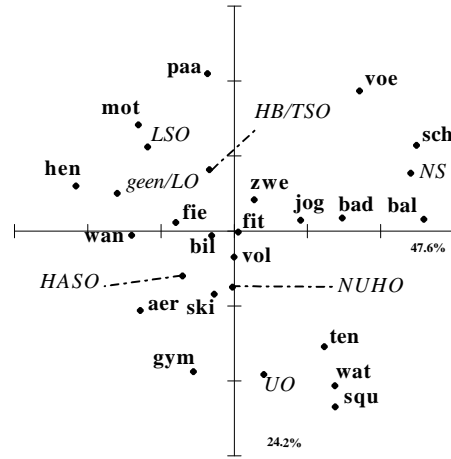

Figuren 2a-2f: Specifieke sporttakvoorkeur anno 1999 in Vlaanderen naar sociale achtergrond, i.f.v. de sportieve populatie. Resultaten van de correspondentieanalyse

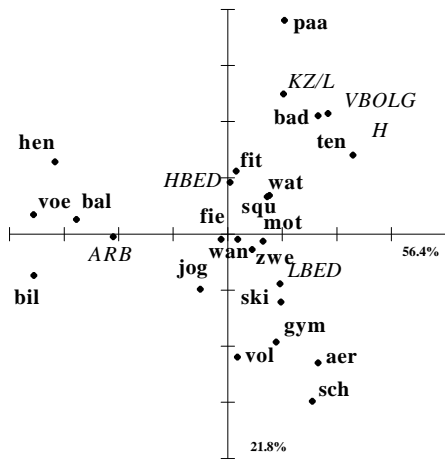
Figuur 2a: Specifieke voorkeur naar leeftijd

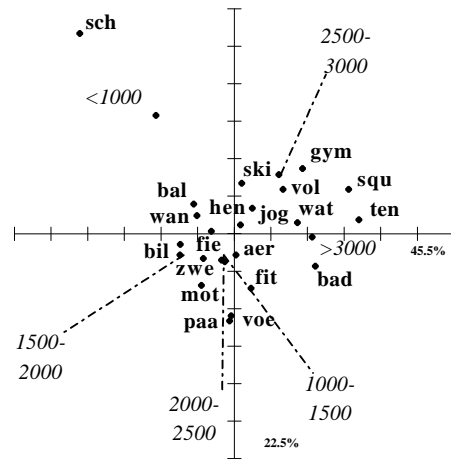
Figuur 2b: Specifieke voorkeur naar opleiding

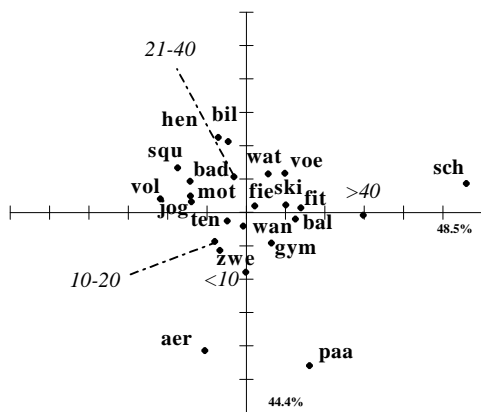
Figuur 2c: Specifieke voorkeur naar beroep

Figuur 2d: Specifieke voorkeur naar inkomen (in euro)

Figuur 2e: Specifieke voorkeur naar vrijetijd

Ook in functie van de socio-professionele status is de specifieke sportvoorkeur gedifferentieerd: voetbal en andere balsporten, biljart en sportvissen maken eerder deel uit van de arbeiderscultuur, terwijl sporten als tennis, squash, badminton, watersporten en fitness eerder door de socio-economische bovenlaag beoefend worden. Op hun beurt komen lager bedienden meer aan hun trekken bij skiën, onderhoudsgymnastiek, aerobics en volleybal.

Naar inkomen en vrijetijd kunnen zo goed als geen participatieclusters onderscheiden worden. Dit is een mogelijke indicatie dat deze parameters een minder beduidende rol spelen in de sociale differentiatie van de sporttakvoorkeur. Alleen schaatsen, aerobics en paardrijden vormen hierop een uitzondering. Schaatsen wordt voornamelijk beoefend door mensen met een laag inkomen, maar met excessief veel vrijetijd. Beoefenaars van aerobics en paardrijden beschikken eerder over relatief minder vrijetijd.

Een correspondentieanalyse in functie van de maatschappelijke verzorgingspositie werd niet uitgevoerd omdat het aantal participanten per sporttak voor een aantal verzorgingscategorieën te klein werd. Het samenvoegen van meerdere verzorgingsposities zou echter tot een verzwakte datareductie leiden.

D. SAMENVATTING

Samengevat komen uit de bivariate analyse de volgende bevindingen tot uiting.

Het **geslacht** is een belangrijke determinant met betrekking tot actieve sportbeoefening. Van de 16- tot en met 75-jarigen in Vlaanderen doen nog steeds beduidend meer mannen dan vrouwen actief aan sport. Dit verschil komt ook voor de sportintensiteit en de sportorganisatorische context tot uiting: het sportparticipatiepatroon van mannen is intenser en meer clubgebonden. Ook de sportvoorkeur is geslachtsgebonden. Alleen voor de sportdiversiteit bestaat er geen geslachtsverschil.

Iets meer bij mannen dan bij vrouwen oefent de **leeftijd** een invloed uit op het al dan niet actief deelnemen aan sport. Ouderen participeren beduidend minder in sport dan jongeren. Jongeren doen eveneens op een intensere wijze aan sport en kennen andere sportvoorkeuren. Leeftijd is echter niet bepalend voor de sportdiversiteit. Voor de sportcontext is de leeftijd enkel bij mannen van determinerend belang.

Het **opleidingsniveau** is, zowel bij mannen als bij vrouwen, een sterke verklarende factor voor het actieve sportgedrag. Wie in Vlaanderen hoogopgeleid is, heeft meer kans om actief te participeren in sport; ook de mate waarin men sportactief is en de sportvoorkeur worden sterk bepaald door opleiding. Voor de sportdiversiteit is dit minder het geval; en zeker voor de sportcontext speelt het opleidingsniveau geen beduidende rol.

Beroepsstatus, verzorgingspositie, inkomen en de **beschikbare vrijetijd** oefenen in iets minder beduidende mate dan de voorgaande variabelen een invloed uit op het sportdeelnamedrag. Hier geldt wel dat de lagere klassen minder geneigd zijn om actief aan sport te doen, maar de verschillen tussen de verschillende categorieën zijn doorgaans minder sterk dan bij geslacht, leeftijd en opleiding kan worden vastgesteld. Voor de sportvoorkeur ligt dit anders, toch zeker in functie van de beroepsstatus.

IV. MULTIVARIATE ANALYSE VAN DE SPORTPARTICIPATIE

A. INLEIDING

In het voorgaande deel kwamen we op basis van bivariate analyses tot enkele eerste inzichten betreffende de actieve sportdeelname van de 16- tot en met 75-jarigen in Vlaanderen. Het is nu belangrijk een stap verder te zetten in de analyse. Door middel van multivariate technieken kunnen we verschillende variabelen tegelijkertijd in de analyse betrekken. Bij het bekijken van verschillende variabelen dreigt wel het gevaar voor een complexe structuur met steeds wijzigende configuraties. Er ontstaat met andere woorden een probleem van hanteerbaarheid. Klassiek worden hiervoor twee oplossingen aangereikt. In de eerste plaats zijn er de analysemethoden die zich uitsluitend baseren op basis van statistische samenhang (bijvoorbeeld factoranalyse). Een andere groep zijn de methoden waarin één variabele expliciet centraal wordt gesteld, waarna deze variabele wordt verklaard vanuit allerlei andere variabelen.

Regressieanalyse is een voorbeeld van een multivariate techniek voor het analyseren van samenhangen tussen één afhankelijke variabele en verschillende, verklarende onafhankelijke variabelen. In principe moeten voor deze techniek alle variabelen in het model op intervalniveau gemeten zijn. Er bestaan echter mogelijkheden om het model aan te passen zodat het bruikbaar wordt voor nominale en ordinale variabelen. Omdat we in deze bijdrage hoofdzakelijk met dit soort variabelen werken, wordt geadviseerd voor de *stapsgewijze logistische regressie*. De logistische regressie is een aangepast regressiemodel voor binair of multinomiaal verdeelde uitkomstvariabelen. Dit betekent concreet dat de uitkomstvariabele hetzij twee of meerdere discrete categorieën telt, waarbij de kans op een bepaalde uitkomst een binaire of een multinomiale verdeling volgt.

De logistische regressie doet aldus met categorische variabelen wat lineaire regressie met continue variabelen doet. Bij het laatste geval kan men voorspellen hoeveel de afhankelijke variabele toe- of afneemt naarmate de onafhankelijke variabele met één eenheid stijgt. Hetzelfde principe kan worden toegepast op de logistische regressie. Hier wordt de voorspelling evenwel in kansen uitgedrukt (bijvoorbeeld de kans dat

iemand aan sport doet, gegeven dat men een hoger opleidingsniveau heeft). Deze kansen, i.c. *odds ratios* (infra), worden steeds uitgedrukt ten opzichte van een bepaalde referentiecategorie. De kansen die worden uitgedrukt, houden rekening met de invloed van de andere verklarende variabelen (Hosmer & Lemeshow, 2000).

De regressieanalyse heeft veel weg van een iteratief proces. Modellen worden geschat, bijgeschaafd en herschat tot men tot een bevredigend resultaat komt. Een eerste stap is het schatten van een regressiemodel dat volgt uit onze a-priori ideeën, gebaseerd op de bivariate onderzoeksresultaten. In volgende stappen kan dan naargelang de tevredenheid met het resultaat een variabele toegevoegd, geherdefinieerd of weggelaten worden in het model.

In deze studie geeft de logistische regressie een antwoord op de vraag wat de kans is dat iemand actief aan sport doet gegeven een aantal verklarende variabelen in het model. Anders geformuleerd willen we aan de hand van de logistische regressieanalyse nagaan of de contextvariabelen in het model de actieve deelname aan sport goed onderscheiden van de niet-actieve deelname aan sport. Omdat de grootte van de steekproef dit niet toelaat, toetsen we het regressiemodel niet per leeftijdscohort (16-24 jaar, 25-34 jaar, 35-44 jaar, 45-54 jaar, 55-64 jaar en 65+). Leeftijd wordt wel als contextvariabele in het model mee opgenomen.

We passen de logistische regressie toe op zowel de algemene sportdeelname, als de sportintensiteit, de sportdiversiteit en de sportcontext. Immers, óf iemand aan sport doet en hoe intens, divers en georganiseerd participanten sportactief zijn, is o.i. een veel beleidsrelevantere onderzoeksvraag dan de vraag in welke specifieke sporttakken de bevolking in Vlaanderen geïnteresseerd is. We doen bijgevolg geen uitspraken over de specifieke sportkeuze - waar het om sociale verschillen gaat - doch wel over sociale ongelijkheden met betrekking tot de actieve participatie in sport en recreatieve bewegingsvormen.

B. BINAIRE LOGISTISCHE REGRESSIEANALYSE

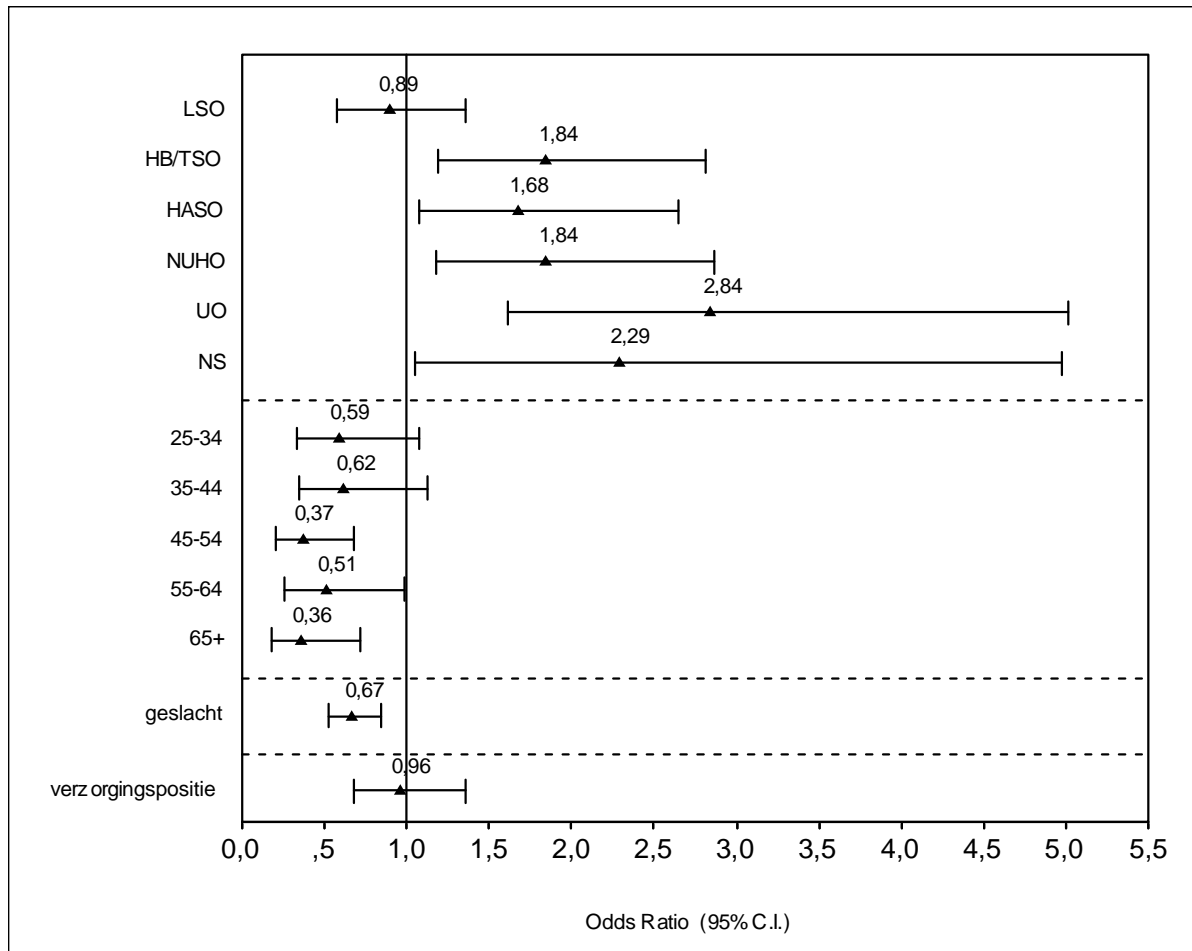
Algemene sportdeelname

Een centrale vraag die we ons stellen in deze studie, is welke determinanten de actieve deelname aan sport bepalen. De variabele 'algemene deelname' heeft twee mogelijke uitkomsten: deelname of niet-deelname. Het gaat hier eigenlijk om een *dummyvariabele*¹⁹. In dit geval kunnen we gebruik maken van het binair logistisch regressiemodel. Het is een multivariate techniek voor het schatten van de kans dat een bepaalde gebeurtenis zich voordoet, in dit geval de kans op actieve deelname aan sport. Bij logistische regressie worden de parameters van het model geschat op basis van de *maximum-likelihood methode*. Dit betekent dat de coëfficiënten die onze geobserveerde waarden het meest waarschijnlijk maken, geselecteerd worden.

---

¹⁹ Een dummyvariabele is een '0-1'-variabele, namelijk een veranderlijke met twee mogelijke uitkomsten: 0 of 1. Indien men het kenmerk bezit krijgt men een score 1, zoniet krijgt men een score 0.

Figuur 3: Associatie tussen algemene sportdeelname en socio-culturele en socio-economische achtergrondvariabelen. Resultaten van de logistische regressie

referentiecategorieën: geen/LO, 16-24 jarigen, mannen, werkenden

Hosmer-Lemeshow = .78

Nagelkerke $R^2 = .12$

ordening naar significantiekracht: opleidingsniveau, leeftijd, geslacht en verzorgingspositie (NS)

Figuur 3 geeft op een visueel overzichtelijke wijze het resultaat weer van een binaire logistische regressieanalyse met als afhankelijke variabele de algemene sportdeelname en als onafhankelijke variabelen de opleiding, de leeftijd, het geslacht en de maatschappelijke verzorgingspositie (hier werkend of niet-werkend). De variabelen werden gekozen op basis van de resultaten uit de bivariate analyse (supra).

Voor de evaluatie van het verband tussen de uitkomstvariabele (algemene deelname) en de verklarende variabelen hebben we gebruik gemaakt van de berekening van een risicomat. Bij het berekenen van risicomaten wordt meestal in eerste instantie gedacht aan het relatieve risico (π_1/π_2). Dit is echter vooral een goede informatieve parameter bij kleine 'risico's'. Algemener van aard en beter bruikbaar is de *odds ratio*. De odds ratio staat centraal in het logistische regressiemodel. Deze maat laat zich voor een 2x2-tabel bepalen en geeft hierbij de verhouding tussen twee odds, met name de odds voor 'succes' in de beide groepen van de verklarende variabele. Laten we als voorbeeld het verband nemen tussen algemene sportdeelname en geslacht. 592 non-participanten aan sport worden vergeleken met 729 sportparticipanten. Voor tal van andere aspecten is de eerste groep (cases), via matching naar leeftijd, opleiding en

verzorgingspositie gelijk aan de tweede groep (controles). Nagegaan wordt of naar verhouding meer cases afkomstig zijn uit de groep van de mannen dan uit de groep van de vrouwen.

De odds voor de groep die niet deelnemen (Ω_1) is gedefinieerd als de verhouding tussen de kans op ‘afkomstig uit de groep mannen’ (π_1) versus de

kans op ‘afkomstig uit de groep vrouwen’ ($1-\pi_1$): $\Omega_1 = \frac{(\mathbf{p}_1)}{(1-\mathbf{p}_1)}$

Voor ons voorbeeld: $\Omega_1 = \frac{277/618}{341/618} = 0.81$

Analoog is voor de groep die wel deelnemen: $\Omega_2 = \frac{(\mathbf{p}_2)}{(1-\mathbf{p}_2)} = \frac{427/759}{332/759} = 1.29$

De odds ratio (OR of θ) van beide odds is: $\theta = \frac{\Omega_1}{\Omega_2}$

In het voorbeeld: $\theta = \frac{0.81}{1.29} \approx 0.67$

Net als bij het relatieve risico (RR) is ook bij de odds ratio de waarde ‘1’ de neutrale testwaarde. Hoe verder hiervan – aan weerskanten in het bereik 0 tot $+\infty$ – afgeweken wordt, des te hoger de associatie tussen beide veranderlijken.

In figuur 3 worden de odds ratio’s voorgesteld door de driehoekjes met daarrond het betrouwbaarheidsinterval. Als dit betrouwbaarheidsinterval de neutrale waarde 1 omvat is er geen significant verband tussen de afhankelijke en onafhankelijke variabele zoals bij verzorgingspositie het geval is. Dit wil zeggen dat de deelname aan sport, gecontroleerd voor geslacht, leeftijd en opleiding niet door het al dan niet werken wordt beïnvloed. Voor de drie andere onafhankelijke variabelen in dit model is er globaal bekeken wel een significant verband. Dit is niet altijd voor alle categorieën het geval.

Er werd gebruik gemaakt van de *first principle*-methode, wat wil zeggen dat steeds de eerste categorie als referentiecategorie genomen wordt. Voor alle duidelijkheid: deze referentiecategorieën worden niet mee opgenomen in de figuur. Ze worden enkel gebruikt om de andere categorieën tegen elkaar af te zetten. Zo zien we dat de referentiecategorie geen/lager onderwijs niet significant verschilt van de categorie lager secundair onderwijs, maar wel van alle andere opleidingsniveaus. Deze bevinden zich allemaal rechts van de neutrale waarde 1. Dit wijst erop dat ze een hogere kans op sportdeelname hebben dan de referentiecategorie, bij controle voor de andere onafhankelijke variabelen. Bij kleine kansen komt de odds ratio in grote mate overeen met het relatief risico en kan men bijvoorbeeld zeggen dat een categorie met odds ratio = 3, driemaal zoveel kans op deelname heeft. Aangezien algemene sportdeelname geen kleine kans is, moeten we voorzichtiger in onze formulering

blijven en kunnen we ons enkel over de richting van het verband met voldoende zekerheid uitspreken.

Verder valt op dat de categorieën 'universitair onderwijs' en 'nog studerend' een breder betrouwbaarheidsinterval kennen. Bij de eerste categorie is dit te wijten aan het feit dat dit de categorie met de kleinste omvang is in aantal respondenten; bij de tweede omdat het de meest heterogene groep is met bijgevolg de grootste variantie. In beide gevallen leidt dit tot het ruimer worden van het betrouwbaarheidsinterval.

Voor geslacht constateren we dat de odds ratio voor de vrouwen links van de neutrale waarde 1 ligt, wat duidt op een lagere kans op deelname dan de referentiecategorie 'mannen', bij controle voor de andere onafhankelijke variabelen. Ook bij leeftijd stellen we vast dat de oudere leeftijdscategorieën zich links van de referentiecategorie bevinden wat duidt op een lagere kans op deelname, gecontroleerd voor de andere variabelen. Een opvallende uitzondering hier vormen de 55- tot en met 64-jarigen die dichter aansluiten bij de jongere leeftijdscategorieën.

De variabelen werden geordend naar significantiekracht op basis van de *Wald-statistiek* of wijziging in de *log-likelihood*. Het komt er op neer dat opleiding de sterkste determinant is voor actieve sportdeelname, gevolgd door leeftijd en geslacht. Verzorgingspositie blijkt na controle voor opleiding, leeftijd en geslacht niet meer significant en kan derhalve uit het model geschrappt worden. Onder de grafiek is ook de *p*-waarde geassocieerd met de *Hosmer-Lemeshow-test* weergegeven. Hierbij geldt als nulhypothese “een goede overeenkomst tussen voorspelde en geobserveerde waarden voor deelname aan sport”. Een *p*-waarde groter dan de gekozen α -drempel ($\alpha=.05$) duidt een niet-significant testresultaat aan, of bij consequentie een 'aanvaardbaar voorspellingsmodel'. Ook de *pseudo-verklaarde variantie* (Nagelkerke R^2) wordt vermeld en bereikt een vrij goede waarde.

Verzorgingspositie blijkt, gecontroleerd voor andere socio-culturele en socio-economische achtergrondvariabelen, geen significant effect te geven. Zoals hierboven weergegeven kunnen we deze veranderlijke aldus in ons model weglaten. Andere variabelen kunnen toegevoegd worden. Zo zouden we op basis van de resultaten uit de bivariate analyse het gezamenlijk inkomen of de beroepsstatus in het model kunnen implementeren. De twee onderstaande tabellen tonen hiervan de resultaten.

Tabel 10: Associatie tussen algemene sportdeelname en geslacht, leeftijd, opleiding en beroep. Resultaten van de logistische regressie

		OR	(95% C.I.)	<i>p</i> -waarde
geslacht				
	<i>vrouw</i>	0,68	(0,52-0,88)	0,004
leeftijd				0,013
	25-34	0,59	(0,29-1,19)	
	35-44	0,60	(0,30-1,19)	
	45-54	0,37	(0,18-0,75)	
	55-64	0,52	(0,25-1,10)	
	65+	0,36	(0,17-0,78)	

opleiding ²⁰			0,008
<i>LSO</i>	0,84	(0,53-1,32)	
<i>HB/TSO</i>	1,70	(1,06-2,71)	
<i>HASO</i>	1,37	(0,82-2,29)	
<i>NUHO</i>	1,47	(0,87-2,48)	
<i>UO</i>	2,13	(1,08-4,18)	
beroep			0,107
<i>KZ/L</i>	0,83	(0,52-1,31)	
<i>LBED</i>	1,32	(0,95-1,84)	
<i>SEB</i>	1,47	(0,89-2,44)	

N=1044
referentiecategorieën: mannen, 16-24 jarigen, geen/LO en ARB
Hosmer-Lemeshow = .79
Nagelkerke R² = .09

In tabel 10 merken we dat er na controle voor geslacht, leeftijd en opleiding geen significant effect van beroep meer overblijft. Bij eliminatie van opleiding uit het model zal dit wel het geval zijn. Dit is te wijten aan het feit dat opleiding en beroep sterk met elkaar samenhangen. Omdat logisch gezien opleiding aan beroep voorafgaat wordt opleiding in het model in aanmerking genomen.

Bij tabel 11 kan dezelfde opmerking als bij het model met het beroep (tabel 10) gemaakt worden. In bijlage 3 vindt men de tabellen met de associatiematen die duidelijk de samenhang tussen opleiding en beroep enerzijds en opleiding en inkomen anderzijds aantonen. Bovendien hangen ook beroep en inkomen onderling sterk samen ($p < 0.001$ voor de diverse testen).

Tabel 11: Associatie tussen algemene sportdeelname en geslacht, leeftijd, opleiding en inkomen. Resultaten van de logistische regressie

		OR	(95,0% C.I.)	<i>p</i> -waarde
geslacht	<i>vrouw</i>	0,69	(0,53-0,90)	0,005
leeftijd				0,019
	<i>25-34</i>	0,63	(0,31-1,29)	
	<i>35-44</i>	0,61	(0,30-1,24)	
	<i>45-54</i>	0,36	(0,18-0,75)	
	<i>55-64</i>	0,55	(0,26-1,17)	
	<i>65+</i>	0,43	(0,20-0,95)	
opleiding				0,007
	<i>LSO</i>	0,86	(0,55-1,36)	
	<i>HB/TSO</i>	1,60	(1,00-2,58)	

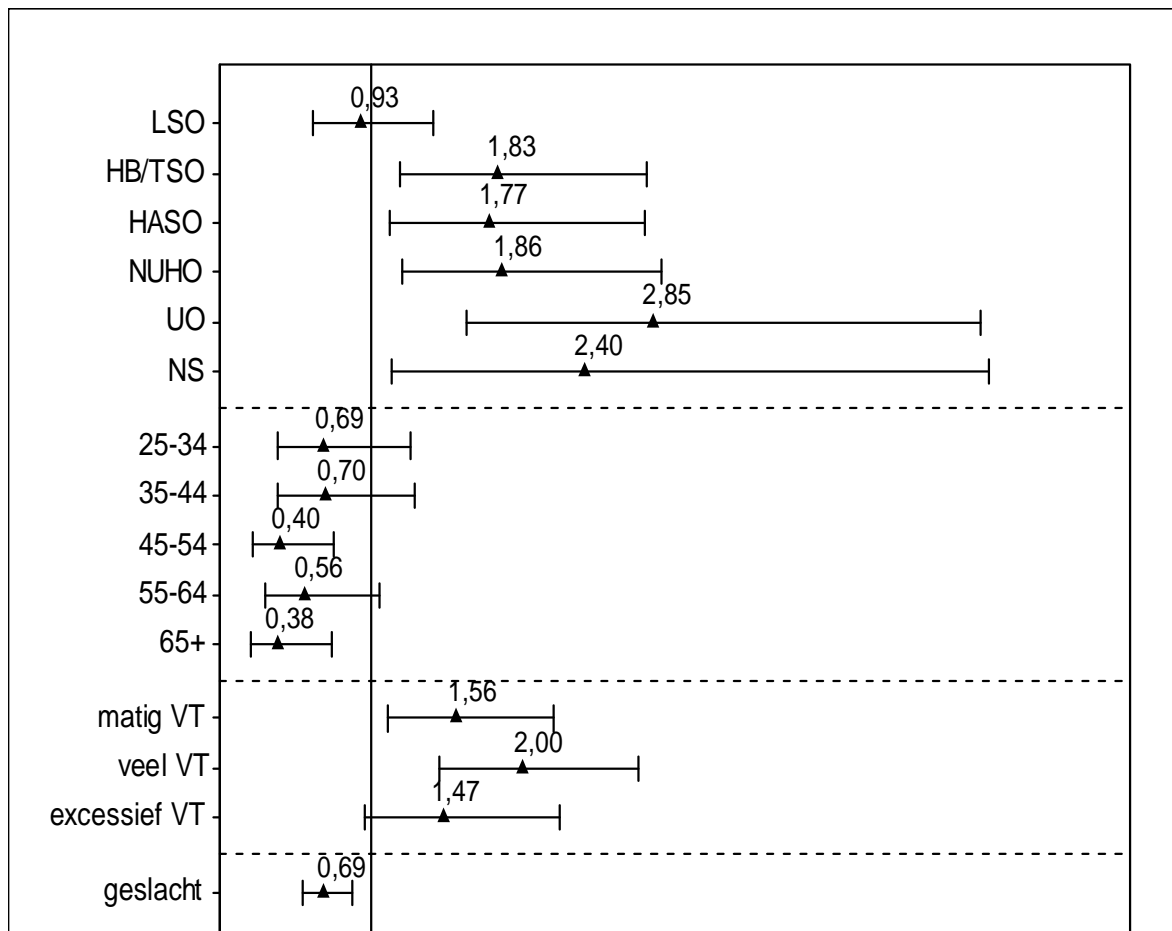
²⁰ De reden waarom 'nog studerenden' niet opgenomen worden bij opleiding, is gelegen in het feit dat hier de variabele 'beroep' mee in het model gestoken wordt. Aan nog studerenden werd immers niet gevraagd of zij socio-professioneel actief zijn. Zoals eerder gedefinieerd, worden onder 'nog studerend' enkel de respondenten begrepen die voltijds dagonderwijs volgen.

	<i>HASO</i>	1,35	(0,81-2,25)
	<i>NUHO</i>	1,42	(0,86-2,34)
	<i>UO</i>	2,60	(1,37-4,93)
	<i>NS</i>	1,86	(0,72-4,80)
inkomen			0,065
	<i>1000-1500 euro</i>	1,50	(0,92-2,42)
	<i>1500-2000 euro</i>	1,27	(0,76-2,13)
	<i>2000-2500 euro</i>	2,02	(1,19-3,42)
	<i>2500-3000 euro</i>	1,59	(0,87-2,89)
	<i>>3000 euro</i>	2,01	(1,12-3,63)

N=1036
referentiecategorieën: mannen, 16-24 jarigen, geen/LO, <1000 euro
Hosmer-Lemeshow = .05
Nagelkerke R² = .11

Een andere factor waarvan we vermoeden dat hij een belangrijke invloed kan uitoefenen op de sportparticipatie is de beschikbare vrijetijd. In figuur 4 zien we het effect van het opnemen van deze variabele in ons model. Respondenten uit de groepen met matig (10-20 uur per week) of veel (21-40 uur per week) vrijetijd zullen eerder deelnemen aan sport dan respondenten uit de groepen met weinig (< 10 uur per week) of excessief veel (> 40 uur per week) vrijetijd. Bovendien blijft er een autonoom leeftijdseffect ook na controle op beschikbare vrijetijd, zodat de mindere participatie van sommige leeftijdscategorieën niet enkel door deze beschikbare vrijetijd kan worden verklaard.

Figuur 4: Associatie tussen algemene sportdeelname en socio-culturele en socio-economische achtergrondvariabelen met toevoeging van de variabele vrijetijd. Resultaten van de logistische regressie

N=1327
 referentiecategorieën: geen/LO, 16-24 jarigen, mannen, <10 uur vrijetijd per week
 Hosmer-Lemeshow = .07
 Nagelkerke R² = .13
 ordening naar significantiekracht: opleidingsniveau, leeftijd, beschikbare vrijetijd en geslacht

Sportintensiteit, sportdiversiteit en sportcontext

De variabelen 'sportintensiteit', 'sportdiversiteit' en 'sportcontext' hebben we tot nu toe bekeken met meerdere categorieën. Vandaar dat hier een multinomiale logistische regressie gehanteerd moet worden. We vonden het echter interessant om deze 'sportvariabelen' in een vereenvoudigde vorm eerst eens te bekijken aan de hand van een binaire logistische regressie. Voor sportintensiteit werden de volgende twee categorieën weerhouden: zij die één uur of minder sporten op weekbasis tegenover de rest; voor sportcontext: leden versus niet-leden; voor sportdiversiteit: zij die één sport doen versus zij die meerdere sporten beoefenen. Het is het meest zinvol om de regressies te bekijken op de populatie van de participanten omdat de variabelen anders te nauw aansluiten bij de algemene sportdeelname.

Tabel 12: Binaire logistische regressie van de sportintensiteit i.f.v. de sportieve populatie

		OR	(95,0% C.I.)	p-waarde
geslacht	<i>vrouw</i>	0,63	(0,42-0,94)	0,022
leeftijd				0,068
	<i>25-34</i>	0,36	(0,13-1,01)	
	<i>35-44</i>	0,33	(0,12-0,94)	
	<i>45-54</i>	0,34	(0,11-0,99)	
	<i>55-64</i>	0,97	(0,27-3,51)	
	<i>65+</i>	0,37	(0,11-1,30)	
opleiding				0,767
	<i>LSO</i>	1,19	(0,51-2,75)	
	<i>HB/TSO</i>	1,15	(0,52-2,53)	
	<i>HASO</i>	1,47	(0,63-3,45)	
	<i>NUHO</i>	1,50	(0,66-3,40)	
	<i>UO</i>	0,89	(0,37-2,18)	
	<i>NS</i>	0,91	(0,24-3,50)	
verzorgingspositie				

<i>nwrk</i>	1,11	(0,60-2,03)	0,746
-------------	------	-------------	-------

N=715
 referentiecategorieën: mannen, geen/LO, 16-24 jarigen, werkenden
 Hosmer-Lemeshow = .59
 Nagelkerke $R^2 = .06$

Uit de analyses kunnen we besluiten dat heel wat significante verschillen verdwijnen. Zo is er voor opleiding enkel nog een significant verschil voor sportdiversiteit, waarbij lageropgeleiden minder diversiteit in hun sportbeoefening aan boord weten te leggen dan hogeropgeleiden (tabel 13). Voor sportintensiteit (tabel 12) en sportcontext (tabel 14) blijft er enkel een significant verschil naar geslacht over. Mannen doen intenser aan sport en zijn ook vaker actief lid van een sportclub. We merken dus dat eens de drempel van deelname genomen wordt er minder verschillen naar socio-culturele en socio-economische variabelen opduiken. Of anders gesteld: onder sportparticipanten is nog maar zeer beperkt sprake van een sociale gelaagdheid. We benadrukken nogmaals dat hier geen uitspraken geformuleerd worden over de sportvoorkeur.

Tabel 13: Binaire logistische regressie van de sportdiversiteit i.f.v. de sportieve populatie

		OR	(95,0% C.I.)	p-waarde
geslacht	<i>vrouw</i>	1,01	(0,73-1,38)	0,960
leeftijd				0,660
	<i>25-34</i>	1,09	(0,56-2,14)	
	<i>35-44</i>	1,15	(0,59-2,26)	
	<i>45-54</i>	0,80	(0,39-1,66)	
	<i>55-64</i>	0,89	(0,40-2,00)	
	<i>65+</i>	0,68	(0,28-1,66)	
opleiding				0,001
	<i>LSO</i>	2,54	(1,23-5,22)	
	<i>HB/TSO</i>	1,73	(0,85-3,49)	
	<i>HASO</i>	2,88	(1,38-6,02)	
	<i>NUHO</i>	2,80	(1,37-5,72)	
	<i>UO</i>	5,13	(2,29-11,48)	
	<i>NS</i>	2,13	(0,80-5,68)	
verzorgingspositie	<i>nwrk</i>	1,26	(0,78-2,05)	0,350

N=694
 referentiecategorieën: mannen, geen/LO, 16-24 jarigen, werkenden
 Hosmer-Lemeshow = .19
 Nagelkerke $R^2 = .05$

Tabel 14: Binaire logistische regressie van de sportcontext i.f.v. de sportieve populatie

		OR	(95,0% C.I.)	p-waarde
geslacht	<i>vrouw</i>	0,55	(0,40-0,76)	0,000
leeftijd				0,512
	<i>25-34</i>	0,66	(0,34-1,30)	
	<i>35-44</i>	0,70	(0,36-1,37)	
	<i>45-54</i>	0,51	(0,25-1,07)	
	<i>55-64</i>	0,66	(0,29-1,47)	
	<i>65+</i>	0,47	(0,19-1,20)	
opleiding				0,801
	<i>LSO</i>	0,97	(0,48-1,97)	
	<i>HB/TSO</i>	1,14	(0,58-2,25)	
	<i>HASO</i>	1,47	(0,72-3,00)	
	<i>NUHO</i>	1,27	(0,63-2,52)	
	<i>UO</i>	1,06	(0,49-2,33)	
	<i>NS</i>	1,60	(0,61-4,20)	
verzorgingspositie	<i>nwrk</i>	0,74	(0,45-1,23)	0,251

N=693

referentiecategorieën: mannen, geen/LO, 16-24 jarigen, werkenden

Hosmer-Lemeshow = .90

Nagelkerke $R^2 = .07$

C. MULTINOMIALE LOGISTISCHE REGRESSIEANALYSE

De multinomiale logistische regressie is gelijkaardig aan de binaire logistische regressie, maar is meer algemeen omdat de afhankelijke variabele niet beperkt wordt tot twee categorieën. Het lijkt ons, voor het onderscheid met de variabele 'algemene deelname', het verstandigst om de analyses uit te voeren op de populatie participanten. De *last principle*-methode werd hier gehanteerd, wat wil zeggen dat steeds de laatste categorie als referentie genomen wordt.

Sportintensiteit

Wat de sportintensiteit betreft, kunnen we op basis van de multinomiale logistische regressie in grote lijnen hetzelfde vaststellen als eerder bij de binaire logistische regressie (tabel 15 versus tabel 12). Ook hier constateren we dat mannen intensiever aan sport doen dan vrouwen. Maar we kunnen dit nog verfijnen. Zowel voor de minst sportactieve groep (meer dan 0 tot en met 1 uur) als de middengroep (tussen 1 en 3 uur) geldt dat mannen minder kans hebben om in deze categorieën te vallen dan vrouwen en meer kans om tot de referentiecategorie (meer dan 3 uur) te behoren. Dit resultaat zou er voor kunnen pleiten om bij een binaire analyse de eerste twee categorieën samen te nemen ten opzichte van de laatste (wij namen de eerste ten opzichte van de laatste twee, zie boven). Voor de minst actieve categorie geldt bovendien dat de kans op aanwezigheid van 16- tot en met 24-jarigen en van 55- tot en met 64-jarigen kleiner is dan hun aanwezigheid in de actiefste categorie (referentiegroep).

Onderaan de tabel wordt - zoals bij de lineaire logistische regressie - de Nagelkerke R^2 weergegeven. Als alternatief voor de Hosmer-Lemeshow wordt de χ^2 -waarde gegeven voor de *-2 log likelihood* (-2LL). Voor een goed model moet deze χ^2 -waarde significant zijn, zodat we de nulhypothese dat de β -coëfficiënten gelijk zijn aan nul, kunnen verwerpen. We mogen dan concluderen dat ons model significant beter is dan een model dat enkel het intercept (α) in rekening brengt.

Tabel 15: Associatie tussen sportintensiteit en geslacht, leeftijd, opleiding.
Resultaten van de logistische regressie.

		OR	(95% C.I.)	p-waarde
INTENSITEIT	<i>NMA</i>			
geslacht	<i>man</i>	0,54	(0,36-0,82)	0,000
leeftijd	<i>16-24</i>	0,35	(0,14-0,86)	0,020
	<i>25-34</i>	0,91	(0,41-2,02)	0,810
	<i>35-44</i>	0,98	(0,45-2,14)	0,960
	<i>45-54</i>	0,82	(0,36-1,88)	0,640
	<i>55-64</i>	0,34	(0,13-0,91)	0,030
opleiding	<i>geen/LO</i>	0,82	(0,33-2,05)	0,670
	<i>LSO</i>	0,44	(0,20-0,98)	0,040
	<i>HSO</i>	0,80	(0,41-1,58)	0,520
	<i>NUHO</i>	0,95	(0,43-2,10)	0,900
INTENSITEIT	<i>ACT</i>			
geslacht	<i>man</i>	0,46	(0,31-0,67)	0,000
leeftijd	<i>16-24</i>	0,60	(0,28-1,28)	0,180
	<i>25-34</i>	0,75	(0,35-1,60)	0,450
	<i>35-44</i>	0,98	(0,47-2,03)	0,960
	<i>45-54</i>	0,46	(0,20-1,08)	0,070
	<i>55-64</i>	0,58	(0,25-1,32)	0,190
opleiding	<i>geen/LO</i>	1,15	(0,42-3,13)	0,790
	<i>LSO</i>	1,30	(0,55-3,04)	0,550
	<i>HSO</i>	1,38	(0,62-3,07)	0,430
	<i>NUHO</i>	1,87	(0,77-4,54)	0,160

N=718

referentiecategorie AVAR: >3 uur sport per week

referentiecategorieën OVAR: vrouw, 65+, UO

? -2LL = 63,793 ($p < .001$)

Nagelkerke $R^2 = .10$

Om voldoende aantallen te hebben, wordt opleiding hier beperkt tot vijf categorieën.

Sportdiversiteit

Wat de sportdiversiteit betreft stellen we vast dat lageropgeleiden meer kans hebben om terecht te komen in de categorie 'één sport' dan in de referentiecategorie (drie of meer; tabel 16).

Tabel 16: Associatie tussen sportdiversiteit en geslacht, leeftijd en opleiding.
Resultaten van de logistische regressie.

		OR	(95% C.I.)	p-waarde
DIVERSITEIT	<i>1 sport</i>			
geslacht	<i>man</i>	0,85	(0,53-1,37)	0,510
leeftijd	<i>16-24</i>	0,34	(0,10-1,19)	0,090
	<i>25-34</i>	0,43	(0,12-1,49)	0,180
	<i>35-44</i>	0,48	(0,14-1,66)	0,250
	<i>45-54</i>	0,63	(0,17-2,39)	0,500
	<i>55-64</i>	0,47	(0,12-1,83)	0,280
opleiding	<i>geen/LO</i>	8,21	(2,43-27,67)	0,000
	<i>LSO</i>	3,68	(1,57-8,65)	0,000
	<i>HSO</i>	3,07	(1,42-6,61)	0,000
	<i>NUHO</i>	2,36	(0,95-5,86)	0,060
DIVERSITEIT	<i>2 sporten</i>			
geslacht	<i>man</i>	0,76	(0,46-1,27)	0,300
leeftijd	<i>16-24</i>	0,33	(0,09-1,22)	0,100
	<i>25-34</i>	0,40	(0,11-1,48)	0,170
	<i>35-44</i>	0,54	(0,15-1,95)	0,340
	<i>45-54</i>	0,56	(0,14-2,25)	0,410
	<i>55-64</i>	0,47	(0,11-1,92)	0,290
opleiding	<i>geen/LO</i>	1,53	(0,41-5,72)	0,530
	<i>LSO</i>	1,92	(0,81-4,56)	0,140
	<i>HSO</i>	1,51	(0,70-3,28)	0,290
	<i>NUHO</i>	1,59	(0,64-3,98)	0,320

N=696
referentiecategorie AVAR: 3 sporten of meer
referentiecategorieën OVAR: vrouw, 65+, UO
? -2LL = 36,563 ($p < .05$)
Nagelkerke $R^2 = .06$

We zien dat er geen significante verschillen zijn tussen de middencategorie en de referentiecategorie. Vandaar dat onze conclusies volledig in de lijn liggen van de binaire logistische regressie waar we deze twee laatste categorieën groepeerden. De

conclusie is dat lagere opleidingsniveaus minder diversiteit kennen in hun sportbeoefening dan hogere opleidingsniveaus.

Sportcontext

Tenslotte bekijken we een multinomiale logistische regressie voor de sportcontext. De resultaten liggen wel in de lijn van de binaire logistische regressie (lid/niet-lid) die we eerder uitvoerden, maar er kunnen enkele bijkomende nuances gelegd worden (tabel 17).

Vooreerst stellen we ook hier vast dat mannen meer kans hebben dan vrouwen om lid te zijn van een sportvereniging dan op individuele basis aan sport te doen. Tussen 'individueel een sport beoefenen' en 'aan sport doen in een ander verband' stellen we geen significante verschillen vast. Tot zover dezelfde conclusie dus als bij de binaire analyse waar we deze twee laatste categorieën samennamen.

Bijkomend kunnen we echter vaststellen dat de jongeren meer kans hebben dan ouderen om sport te beoefenen binnen een club dan op individuele basis. Ook zien we voor enkele lagere opleidingscategorieën een kleinere kans op sportbeoefening in een ander verband dan in individueel verband.

D. PRINCIPALE COMPONENTENANALYSE

Het doel van een principale componentenanalyse (PCA) is het reduceren van een originele set van variabelen tot een kleinere set van ongecorrleerde variabelen die de meeste informatie gevonden in de originele variabelen opneemt. Deze analysetechniek is het meest effectief wanneer een groot aantal variabelen een goede interpretatie verhinderen. Door het reduceren van de dimensionaliteit interpreteert men een beperkt aantal componenten in plaats van een groot aantal variabelen. De standaard PCA veronderstelt een lineaire relatie tussen numerieke variabelen. De *optimal-scalingtechniek* in SPSS laat echter toe om ook een PCA uit te voeren voor ordinale en nominale variabelen. Categorische variabelen worden hier optimaal gekwantificeerd in de gespecificeerde dimensionaliteit. Bijgevolg kunnen niet-lineaire verbanden tussen variabelen gemodelleerd worden. Deze techniek wordt de categorische principale componenten analyse genoemd (CATPCA).

Wij probeerden deze techniek uit voor de specifieke sporttakvoorkeur om zo tot een drie à vier clusters van sporten te komen, en aldus een aantal sportparticipatiestijlen te onderscheiden. Dit leverde echter weinig op. Er was moeilijk een structuur te vinden en de verklaarde variantie was bovendien te laag (25% voor vier dimensies). Een van de redenen hiervoor kan zijn dat bij een onderverdeling in specifieke sporttakvoorkeur de aantallen voor heel wat sporten te laag worden.

Tabel 17: Associatie tussen sportcontext en geslacht, leeftijd en opleiding.
Resultaten van de logistische regressie.

		OR	(95% C.I.)	p-waarde
CONTEXT	<i>LID</i>			
geslacht	<i>man</i>	1,58	(1,09-2,29)	0,010
leeftijd	<i>16-24</i>	3,75	(1,70-8,29)	0,000
	<i>25-34</i>	2,30	(1,06-5,00)	0,040
	<i>35-44</i>	2,22	(1,05-4,71)	0,040
	<i>45-54</i>	1,79	(0,79-4,05)	0,160
	<i>55-64</i>	1,27	(0,56-2,86)	0,570
opleiding	<i>geen/LO</i>	0,65	(0,26-1,63)	0,360
	<i>LSO</i>	0,83	(0,37-1,83)	0,640
	<i>HSO</i>	0,71	(0,34-1,50)	0,370
	<i>NUHO</i>	0,99	(0,43-2,32)	0,990
CONTEXT	<i>AND</i>			
geslacht	<i>man</i>	0,78	(0,52-1,17)	0,220
leeftijd	<i>16-24</i>	2,20	(0,95-5,09)	0,070
	<i>25-34</i>	1,64	(0,73-3,67)	0,230
	<i>35-44</i>	1,50	(0,69-3,26)	0,310
	<i>45-54</i>	1,47	(0,63-3,44)	0,370
	<i>55-64</i>	0,80	(0,33-1,93)	0,620
opleiding	<i>geen/LO</i>	0,35	(0,13-0,93)	0,030
	<i>LSO</i>	0,47	(0,21-1,07)	0,070
	<i>HSO</i>	0,41	(0,19-0,87)	0,020
	<i>NUHO</i>	0,48	(0,20-1,15)	0,100

N=692

referentiecategorie AVAR: individuele sportbeoefening

referentiecategorieën OVAR: vrouw, 65+, UO

? -2LL = 44, 743 ($p < .01$)

Nagelkerke $R^2 = .07$

E. SAMENVATTING

Samengevat komen uit de multivariate analyse de volgende bevindingen tot uiting.

Het **opleidingsniveau** is de variabele met de grootste significantiekracht bij de verklaring van de algemene sportdeelname van de totale populatie. Wanneer we enkele andere afhankelijke variabelen beschouwen bij de sportieve populatie blijkt dat eens de drempel van de participatie genomen bepaalde verschillen worden uitgevlakt. Zo blijft er dan alleen een verschil naar opleiding voor de diversiteit van de sportbeoefening. Hogeropgeleiden hebben een meer diverse sportbeoefening dan lageropgeleiden.

Geslacht heeft minder significantiekracht dan leeftijd en opleiding bij de verklaring van de algemene sportdeelname van de totale populatie. Vrouwen blijken minder te participeren, ook indien gecontroleerd wordt voor opleiding, leeftijd en vrijetijd. Wel blijken er bij een analyse van de participanten (sportieve populatie) duidelijke verschillen te bestaan wat betreft de intensiteit en de context van de sportbeoefening. Vrouwen doen minder intens aan sport en doen dit ook minder in een clubgeorganiseerde context.

Leeftijd zit tussen opleiding en geslacht wat de significantiekracht betreft van de algemene sportdeelname bij de totale populatie. De 45- tot en met 54-jarigen en de 65-plussers hebben duidelijk minder kans op sportdeelname. Bij de analyse van de participanten stellen we vast dat jongere leeftijdscategorieën meer kans hebben op georganiseerde sportbeoefening dan oudere leeftijdscategorieën.

Beschikbare vrijetijd op weekbasis blijkt een significante invloed te hebben op de sportparticipatie. De categorie met weinig en de categorie met heel veel vrijetijd hebben minder kans op deelname aan sport dan de tussencategorieën.

Beroep en inkomen geven geen extra verklaring in het model voor sportdeelname. Dit omdat zij te sterk gecorreleerd zijn met opleiding.

V. SPORTPARTICIPATIE IN COMPARATIEF PERSPECTIEF 1997-2001

A. INLEIDING

Omdat de meeste informatie rond sportparticipatie aanwezig is in de APS-survey 1999 namen we deze bevraging als uitgangspunt voor onze analyse. Ook in de andere jaargangen komen er echter vragen rond sportdeelname aan bod. Zo werd in de meeste surveys 'het actief lidmaatschap van een sportvereniging' bevraagd en ook 'het zelf sportief actief bezig zijn'. De eerste bevraging dateert van 1996. In deze survey is echter de vraag in verband met 'het zelf sportief actief bezig zijn' niet gesteld. Daarom dat we als eerste referentiepunt de survey van 1997 nemen en als tweede referentie de survey van 2001. Op de eerste plaats koppelen we het actieve lidmaatschap aan de vraag naar 'het zelf sportief actief bezig zijn' opdat een variabele algemene sportdeelname aangemaakt kan worden waarmee we een vergelijking kunnen maken tussen 1999 en andere meetpunten. Nadien bekijken we ook nog de evolutie van het actieve lidmaatschap van een sportvereniging.

Omdat de bevraging niet voor elk meetpunt op dezelfde wijze gebeurd is, zijn de resultaten niet volledig vergelijkbaar. Vandaar dat hier geen statistische toetsen berekend worden om mogelijke verschillen te duiden. We wensen hier enkel aan te geven dat verwacht mag worden dat de bekomen resultaten ook nu nog van toepassing zijn, ondanks het feit dat gebruik werd gemaakt van de gegevens uit de APS'99. Bepaalde verschillen zijn hier vermoedelijk eerder te wijten aan de manier van bevragen, dan wel dat het om effectieve verschillen zou gaan.

B. ALGEMENE DEELNAME AAN SPORT

De algemene sportdeelname voor 1997 en 2001 bekomen we dus door een combinatie te maken van de vraag naar actief lidmaatschap en de vraag naar 'het zelf sportief actief bezig zijn'. Voor 1999 berekenden we de algemene sportdeelname zoals eerder in deze publicatie aangegeven op basis van de sportvoorkeur en de sportintensiteit.

Tabel 18 geeft aan dat de algemene deelname aan sport over de jaren heen stabiel is. Uit de verhouding man/vrouw blijkt dat doorheen de jaren mannen meer aan sport deelnemen dan vrouwen, in 2001 is dit zelfs eerder verscherpt dan afgenomen. De conclusie uit onze analyse dat mannen meer aan sport doen dan vrouwen lijkt dus ook op de andere jaren van toepassing.

Tabel 18: Algemene sportdeelname naar geslacht

	1997	1999	2001
<i>mannen en vrouwen</i>	54,1	55,1	54,0
<i>man</i>	59,5	60,7	61,1
<i>vrouw</i>	48,8	49,3	46,6
<i>man/vrouw</i>	1,22	1,23	1,31

N₁₉₉₇=1500; N₁₉₉₉=1376; N₂₀₀₁=1446

Doorheen de jaren stellen we een participatiekloof naar opleidingsniveau vast (tabel 19). In 1999 is die zelfs het minst uitgesproken. De conclusies uit onze analyse kunnen we bijgevolg ook toepassen op de andere jaren.

Tabel 19: Algemene sportdeelname naar opleiding

	1997	1999	2001
<i>geen/LO</i>	34,0	42,4	27,9
<i>LSO</i>	48,8	48,6	51,2
<i>HSO</i>	59,3	59,9	62,9
<i>NUHO</i>	70,7	60,8	69,7
<i>UO</i>	72,7	71,4	83,1
<i>laag/hoog</i>	0,47	0,59	0,34

N₁₉₉₇=1462; N₁₉₉₉=1328; N₂₀₀₁=1398

Leeftijd is iets moeilijker te vergelijken omdat de bevroegde populatie in 1997 en 1999 de 16- tot en met 75-jarigen waren, terwijl dit in 2001 de 18- tot en met 85-jarigen betrof (tabel 20). Toch lijkt dit in grote lijnen gelijklopend voor de verschillende jaren.

Tabel 20: Algemene sportdeelname naar leeftijd

	1997	1999	2001 ²¹
<i>16-24</i>	80,5	74,2	80,4
<i>25-34</i>	69,4	59,0	74,5
<i>35-44</i>	54,1	59,0	62,1
<i>45-54</i>	45,9	44,9	50,4

²¹ 18- tot en met 85-jarigen

55-64	44,3	49,5	41,4
65-74	26,4	38,8	29,9
75+	-	-	16,2

N₁₉₉₇=1500; N₁₉₉₉=1376; N₂₀₀₁=1446

C. ACTIEF LIDMAATSCHAP VAN EEN SPORTVERENIGING

In grote lijnen zien we dat het lidmaatschap van een sportvereniging vrij stabiel blijft doorheen de jaren. Opvallend is wel dat 1999 met zijn specifieke bevraging naar sporten de hoogste waarde scoort, vooral dan bij de vrouwen (tabel 21). Overigens stellen we vast dat de verhouding man/vrouw het meest evenwichtig is in 1999. De in onze analyse vastgestelde verschillen tussen mannen en vrouwen in functie van de sportcontext lijken dan ook zeker doorgetrokken te kunnen worden naar de andere jaren.

Tabel 21: Actief lidmaatschap naar geslacht

	1997	1999	2001
<i>mannen</i>	30,5	29,7	28,6
<i>vrouwen</i>	13,7	18,7	15,1
<i>totaal</i>	22,0	24,4	21,9
<i>man/vrouw</i>	2,23	1,59	1,89

N₁₉₉₇=1439; N₁₉₉₉=1311; N₂₀₀₁=1442

De verhouding tussen het laagste en het hoogste opleidingsniveau is min of meer vergelijkbaar doorheen de jaren, zodat onze conclusies in verband met opleiding naar alle waarschijnlijk ook in 2001 nog gelden (tabel 22).

Tabel 22: Actief lidmaatschap naar opleiding

	1997	1999	2001
<i>geen/LO</i>	13,5	14,5	9,1
<i>LSO</i>	20,7	24,9	20,7
<i>HSO</i>	24,4	26,0	26,7
<i>NUHO</i>	27,0	28,9	30,9
<i>UO</i>	28,6	36,8	22,0
laagste/hoogste	0,47	0,39	0,41

N₁₉₉₇=1402; N₁₉₉₉=1261; N₂₀₀₁=1393

De participatiecijfers naar leeftijd schommelen een beetje, maar zijn grotendeels vergelijkbaar over de jaren (tabel 23).

Tabel 23: Actief lidmaatschap naar leeftijd

	1997	1999	2001 ²²
<i>16-24</i>	29,1	38,9	33,3
<i>25-34</i>	32,2	31,4	31,6
<i>35-44</i>	25,8	24,5	27,3
<i>45-54</i>	14,1	19,9	21,5
<i>55-64</i>	17,5	20,6	12,2
<i>65-74</i>	10,0	8,2	10,7
<i>75+</i>	-	-	3,9

N₁₉₉₇=1439; N₁₉₉₉=1314; N₂₀₀₁=1439

De algemene sportdeelname en het actief lidmaatschap van een sportvereniging liggen voor de categorie 'geen/LO' in 2001 opvallend laag. Hier dient te worden opgemerkt dat in de APS-survey van 2001 ook de 75- tot en met 85-jarigen bevroegd werden. Deze leeftijdsgroep is beduidend minder sportactief dan de jongere leeftijdsgroepen. Bovendien kan aangetoond worden dat er een statistisch verband bestaat tussen opleiding en leeftijd, waarbij de oudste leeftijdscategorieën lager opgeleid zijn. Hier ligt dus een mogelijke verklaringsgrond voor het lagere percentage van de categorie 'geen/LO' anno 2001 ten opzicht van de scores in 1997 en 1999.

²² 18- tot en met 85-jarigen

VI. BESLUIT EN SLOTBESCHOUWINGEN

In de sociologische en sportwetenschappelijke literatuur wordt een aantal kenmerken aangeduid als veranderlijken die een sterke invloed kunnen uitoefenen op het actieve sportparticipatiegedrag. De sociaal-structurele determinanten die veelvuldig naar voor geschoven worden, zijn: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, arbeidsmarktparticipatie, beroepsstatus, inkomen, verzorgingspositie, gezinssituatie, woonomgeving, beschikbaarheid van sportaccommodatie, beschikbare vrijetijd, etc. .... Dat de sportparticipatie sociaal gedifferentieerd is, wordt in de literatuur voortdurend bevestigd. Gedurende de laatste vier decennia hebben diverse auteurs de sociale gelaagdheid in de sport empirisch in kaart gebracht, alsook verklaringen aangeleverd om de sociale differentiatie van het sportgedrag te duiden (zie bijvoorbeeld Lüschen, 1963, 1969; Loy, 1969; Renson & Vermeulen, 1972; Gruneau, 1975; Yiannakis, 1975; Renson, 1976; Bourdieu, 1978; 1991; Vanreusel et al., 1994; Taks et al., 1995; Jacobs & Stoffelen, 1998; Scheerder et al., 2001b; 2002a; 2002b; 2002c).

In de voorliggende studie wordt onderzocht in welke mate de actieve sportdeelname in een aantal van haar aspecten sociaal gedifferentieerd is. Meer bepaald werd er nagegaan of er in functie van geslacht, leeftijd, opleiding, beroep, verzorgingspositie, inkomen en beschikbare vrijetijd significante verschillen opduiken voor de algemene sportdeelname, de sportintensiteit, de sportdiversiteit, de sportorganisatorische context en de algemene en specifieke sportvoorkeur.

In dit rapport wordt bijgevolg een beperkt aantal van de hierboven opgesomde variabelen in de analyse opgenomen. Daarmee wordt in deze bijdrage bewust gekozen voor een sociaal-structurele benadering van de differentiatie in actieve sportdeelname. Zo houden we in onze analyse bijvoorbeeld geen rekening met waardeoriëntaties, etnische afkomst of het bewegingsculturele kapitaal²³. Culturele kenmerken en socialisatiefactoren worden hier bijgevolg buiten beschouwing gelaten.

Om de verschillen en ongelijkheden met betrekking tot de actieve sportdeelname in Vlaanderen in kaart te brengen, worden zowel bivariante als multivariate analysetechnieken aangewend.

Uit de **bivariate analyse** blijkt dat de **sportparticipatie** van 16- tot en met 75-jarigen in Vlaanderen sterk beïnvloed wordt door geslacht, de leeftijdscohort waartoe men

---

²³ i.c. de gedurende de levensloop reeds opgebouwde sport- en bewegingservaring

behoort en het opleidingsniveau. Ook de beroepsstatus, de verzorgingspositie, het gezinsinkomen en de beschikbare vrijetijd oefenen een zekere invloed uit op de actieve sportdeelname. Geslacht, leeftijd en opleiding spelen ook een beduidende rol bij de **sportintensiteit** en de **sportvoorkeur**. Zo zijn bal- en teamsporten heel wat populairder bij mannen dan bij vrouwen; worden mannen meer aangetrokken door traditionele en sterk geïstitutionaliseerde sport- en bewegingsvormen en vrouwen eerder door sportactiviteiten onder leiding van een instructeur (dans, aerobics en onderhoudsgymnastiek); participeren jongeren nog altijd veel meer in club- en competitiesport dan ouderen; en zijn lageropgeleiden - in tegenstelling tot hogeropgeleiden - bijna uitsluitend liefhebbers van solosporten. Ondanks de popularisering van de sport en andere vormen van bewegingscultuur, blijven dus heel wat opmerkelijke sociale verschillen en ongelijkheden in de sport standhouden.

De bivariate analyse legt duidelijke verbanden tussen de actieve sportdeelname en een aantal afzonderlijke sociale kenmerken. Hetzelfde geldt voor de **correspondentieanalyse**. Deze analysetechnieken gaan echter voorbij aan het feit dat de gehanteerde contextvariabelen in werkelijkheid zeer sterk met elkaar vervlochten zijn, waardoor ze elkaars effecten kunnen versterken of juist opheffen. Vandaar dat in deze bijdrage het sportgedrag ook via een multivariate invalshoek geanalyseerd werd. Op deze manier kunnen niet alleen interactie-effecten, maar ook de predictiekracht van een aantal contextvariabelen onderzocht worden.

Uit de **multivariate analyse** blijkt dat, gecontroleerd voor andere sociale variabelen, opleiding, leeftijd, geslacht en vrijetijdskapitaal zeer sterke predictoren zijn van de actieve sportbeoefening. Zowel uit de bivariate als uit de multivariate analyse komt het **opleidingsniveau** bovendien als een zeer sterke determinant van actieve sportbeoefening naar voor. In de multivariate analyse wordt het opleidingsniveau zelfs als de variabele met de grootste verklaringskracht aangeduid. Dat het opleidingsniveau gecontroleerd voor andere variabelen een sterk of zelfs groter effect heeft op de algemene sportdeelname, wordt ook in studies over andere populaties bevestigd (zie bijvoorbeeld Brooks, 1988 voor de Amerikaanse bevolking, De Haan & Breedveld, 2000 voor de Nederlandse bevolking en Ohl, 1991 voor de Franse bevolking). Ook in het cultuurdeelname-onderzoek van Jacobs & Stoffelen (1998) - met daarin onder andere een luik over actieve sportbeoefening in Vlaanderen anno 1995 - wordt onder meer het opleidingsniveau, naast het al dan niet studeren, de leeftijd en het geslacht, als een sterke predictor voor actieve sportdeelname aangeduid²⁴.

Andere opvallende bevindingen uit het voorliggende rapport kunnen we als volgt samenvatten:

- Bijna de helft van de **16- tot en met 75-jarigen in Vlaanderen** doet niet actief aan sport.
- **Non-participatie** in sportactiviteiten komt significant meer voor bij vrouwen, lageropgeleiden en lagere beroepsklassen. Hetzelfde geldt voor de sportintensiteit.

²⁴ De vraag naar de actieve sportdeelname werd in deze studie enigszins beperkt: alleen de wekelijkse actieve sportbeoefening buitenshuis kwam in aanmerking. Bovendien doen Jacobs & Stoffelen (1998: 107) geen uitspraak over de predictieve kracht van de opleidingsvariabele in hun model.

- **Meisjesleerlingen en -studenten** beoefenen beduidend minder intensief sport dan hun mannelijke collega's. Deze achterstand halen zij op latere leeftijd niet meer in.
- Mensen met zeer veel **vrijetijd** doen relatief weinig aan sport, ondanks het feit dat zij daarvoor wel tijd zouden kunnen/willen vrijmaken. Het betreft hier voornamelijk 65-plussers, de laagstopgeleiden, arbeiders, de laagste gezinsinkomens, arbeidsongeschikten en gepensioneerden.
- Het merendeel van de sportbeoefenaars in Vlaanderen kiest voor een **niet-clubgebonden** manier van sporten. Niet- en andersgeorganiseerde sportbeoefening komt meer voor bij vrouwen dan bij mannen. Het belang van de niet- en andersgeorganiseerde sport mag niet onderschat worden.
- **Solosporten** zijn veel populairder dan duo- of teamsporten. Het aantal solosportsters ligt beduidend hoger dan het aantal solosporters. Bovendien worden solosporten slechts door een kwart van hun participanten in clubverband beoefend.

Dat jongeren, en meer bepaald schoolverlaters, steeds zwakker scoren voor fysieke en sportieve activiteiten, werd reeds meermaals onderzoeksmatig aangekaart (zie bijvoorbeeld Beunen et al., 1991; 1993; Laporte et al., 1991; Lefevre et al., 1999; Vanreusel et al., 1992). Vandaar dat de Vlaamse overheid al van bij aanvang van de jaren negentig in haar sportbeleid duidelijke accenten legt ter bevordering van de jeugdsportparticipatie (zie ook Martens, 1997; Vlaams Parlement, 2000a; 2000b; 2001).

Het beleid is er op gericht keuzes te maken zodat de beschikbare, schaarse middelen optimaal verdeeld worden. Dat geldt eveneens voor het sportbeleid. De inzichten die men op basis van wetenschappelijk onderzoek bekomt, dienen geen beleidskeuze(s) te maken, maar daarentegen wél bakens uit te zetten aangaande diverse beleidsopties. Op die manier laat wetenschappelijk onderzoek ruimte voor het beleid en de politiek om een eigen rol te vervullen in de beleidsontwikkeling en -uitvoering (zie ook Waeye & Billiet, 1998: 37-38). In die zin worden hier geen kant en klare beleidsopties uitgetekend, maar kan op basis van de bevindingen wel aandacht worden gevraagd voor de groep van zwakkere en non-participanten, met name meisjesstudenten, personen met een lager opleidingsniveau en personen met veel vrije tijd.

Een momentopname zoals de voorliggende studie er een is, maakt het niet mogelijk uitspraken te formuleren over verschuivingen in sportgedrag. Niettemin werd een korte vergelijkingsoefening in de tijd uitgevoerd op basis waarvan we kunnen stellen dat, naar alle waarschijnlijkheid, de bevindingen in deze studie in verband met de determinanten voor sportdeelname nog steeds actueel zijn. Naar de toekomst toe zijn longitudinale of herhaalde cross-sectionele²⁵ data echter onontbeerlijk, zeker indien het beleid tijdstrends wil kunnen vaststellen.

---

²⁵ Bij cross-sectionele bevestigingen worden de vragen op verschillende tijdstippen, doch niet aan dezelfde individuen gesteld. Bij longitudinaal onderzoek daarentegen wordt eenzelfde meetinstrument gedurende een langere periode op dezelfde steekproef toegepast.

REFERENTIES

- Andersen Consulting (1997). *Audit BLOSO*. Brussel: Andersen Consulting.
- APS/MVG (meerdere jaargangen). *Vrind. Vlaamse Regionale Indicatoren*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Administratie Planning & Statistiek.
- APS/MVG (2002). *Vrind 2001. Vlaamse Regionale Indicatoren*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Administratie Planning & Statistiek.
- Beunen, G., Borms, J., Lefevre, J., Vrijens, J., Vanreusel, B., Van der Aerschot, H. (1993). *Eurofit-barometer 1993* (Onderzoek in opdracht van het Commissariaat-generaal voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport & de Openluchtrecreatie). Brussel: Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid.
- Beunen, G., Borms, J., Vrijens, J., Lefevre, J., Claessens, A.L. & Pion, J. (1991). *Fysieke fitheid van de Vlaamse jeugd van 6 tot 18 jaar* (Fysieke fitheid & Sportbeoefening van de Vlaamse jeugd 1; Onderzoek in opdracht van de Gemeenschapsminister van Cultuur). Brussel: Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid.
- Bollaert, L., Stoffen, M., De Knop, P., Corijn, E., Matthijs, K., Neefs, H. & Delanghe, L. (2000). *Toerisme, recreatie en vrijetijd in Vlaanderen anno 2000* (Onderzoek in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – Administratie Wetenschap & Innovatie). Brussel/Leuven: Onderzoekseenheid Vrijetijd, Toekomst & Beleidsplanning – VUBrussel / Departement Sociologie, Afdeling Gezin, Bevolking & Gezondheidszorg – KULeuven.
- Bourdieu, P. (1978). Sport and social class. *Social Science Information* 17(6): 819-840.
- Bourdieu, P. (1991). Sport and social class. In: C. Mukerji & M. Schudson (Eds.). *Rethinking popular culture. Contemporary perspectives in cultural studies*. (pp. 357-373). Berkeley (Cal.): University of California Press.
- Brooks, C. (1988). A causal modeling analysis of sociodemographics and moderate to vigorous physical activity behavior of American adults. *Research Quarterly for Exercise & Sport* 59(4): 328-338.
- Carton, A. & Loosveldt, G. (2000). *Basisdocumentatie onderzoek sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen 1996-2000*. Leuven: KULeuven - Departement Sociologie/Afdeling Dataverzameling & Analyse.
- Coopers & Lybrand (1997). *Behoeftesonderzoek Sportend Vlaanderen*. Brussel: Coopers & Lybrand.

- Crum, B. (1991). *Over versporting van de samenleving. Reflecties over de bewegingsculturele ontwikkelingen met het oog op sportbeleid*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid & Cultuur.
- De Haan, J. & Breedveld, K. (2000). *Trends en determinanten in de sport. Eerste resultaten uit het AVO 1999* (Werkdocument 68). Den Haag: Sociaal & Cultureel Planbureau.
- Glorieux, I., Coppens, K., Koelet, S., Moens, M. & Vandeweyer, J. (2002). *Vlaanderen in uren en minuten. De tijdsbesteding van de Vlamingen in 480 tabellen* (CD-rom). Brussel: VUBPress.
- Greenacre, M.J. (1989). *Theory and applications of correspondence analysis*. London: Academic Press.
- Gruneau, R. (1975). Sport, social differentiation and social inequality. In: D. Ball & J. Loy (Eds.). *Sport and social order*. (pp. 117-184). Reading (MA): Addison-Wesley.
- Hosmer, D.W. & Lemeshow, S. (2000). *Applied logistic regression* (Wiley Series in Probability & Statistics). New York (NY): Wiley.
- Jacobs, T. & Stoffelen, D. (1998). *Cultuurdeelname in Vlaanderen in 1994-1995* (Cultuurstudies 3). Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.
- Laporte, W., Van Oost, P., Musch, E., Buysse, A. & Dhuyvettere, H. (1991). *Gedragsdeterminantenonderzoek voor sportparticipatie, non-participatie en drop-out bij jongeren tussen 12 en 18 jaar* (Fysieke fitheid & Sportbeoefening van de Vlaamse jeugd 3; Onderzoek in opdracht van de Gemeenschapsminister van Cultuur). Brussel: Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid.
- Lefevre, J., Bouckaert, J., Duquet, W. & Van der Aerschot, H. (1999). *Barometer van de fysieke fitheid van de Vlaamse jeugd. Evolutie van de fysieke fitheid van de Vlaamse jeugd (12-18-jarigen) in de jaren '90*. Brussel: Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid.
- Lefevre, J., Taks, M., Matton, L., Phillipaerts, R., De Bourdeaudhuij, I., Balduck, A. & Wijndaele, K. (2002). Graad van sportparticipatie en fysieke activiteit op Vlaams niveau (Deelrapport 2). In: J. Lefevre, M. Taks, R. Phillipaerts, I. De Bourdeaudhuij & M. Theeboom *Onderzoek naar de graad van sportparticipatie en fysieke activiteit op Vlaams niveau en het opstellen van een instrument voor de evaluatie van sportpromotiecampagnes* (Eindrapport). Brussel: Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid.
- Loy, J.W. (1969). The study of sport and social mobility. In: G.S. Kenyon (Ed.). *Aspects of contemporary sport sociology*. (pp. 101-119). Chicago (Ill): Athletic Institute.
- Lüschen, G. (1963). Soziale Schichtung und soziale Mobilität bei jungen Sportlern. *Kölner Zeitschrift für Soziologie & Sozial Psychologie* 15: 74-93.
- Lüschen, G. (1969). Social stratification and social mobility among young sportsmen. In: J.W. Loy & G. Kenyon (Eds.). *Sport, culture and society*. (pp. 258-276). New York (NY): Mac Millan.
- Martens, L. (1997). *Strategisch plan voor sportend Vlaanderen*. Brussel: Kabinet van de Vlaamse minister van Cultuur, Gezin & Welzijn.
- Norušis, M.J. (1999). *SPSS for Windows. Regression models*. Chicago (Ill.): SPSS.
- Ohl, F. (1991). *Pratiques économiques, pratiques sociales. Etude de la genèse sociale du coût financier des sports* (Thèse de sociologie pour le doctorat nouveau régime; 2 vols.). Strasbourg: Université des Sciences Humaines - UFR des Sciences Sociales.
- Renson, R. & Vermeulen, A. (1972). Sociale determinanten van de sportpraktijk bij Belgische volwassenen. *Sport* (BLOSO) 15: 25-39.

- Renson, R. (1976). Social status symbolism of sport stratification. *Hermes* (Leuven) 10: 433-443.
- Scheerder, J., Taks, M., Vanreusel, B. & Renson, R. (2001a). Hoe sportief zijn jongeren in Vlaanderen? De 'doe-cijfers' 1969-1979-1989-1999. *Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer* 161: 35-42 + erratum in: *Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer* 162: 51.
- Scheerder, J., Taks, M., Vanreusel, B. & Renson, R. (2002a). De actieve sportbeoefening gedemocratieerd? Over de sociale gelaagdheid in de sport. In: P. De Knop, B. Vanreusel & J. Scheerder (Eds.) *Sportsociologie. Het spel en de spelers.* (pp. 284-308). Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg.
- Scheerder, J., Taks, M., Vanreusel, B. & Renson, R. (2002b). *30 jaar breedtesport in Vlaanderen: participatie en beleid. Trends 1969-1999* (Sport & Maatschappij 1). Gent: Publicatiefonds voor Lichamelijke Opvoeding.
- Scheerder, J. & Vanreusel, B. (2002a). 'Sport' in beweging. De bewegingscultuur in een veranderende samenleving. In: P. De Knop, B. Vanreusel & J. Scheerder (Eds.) *Sportsociologie. Het spel en de spelers.* (pp. 31-56). Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg.
- Scheerder, J. & Vanreusel, B. (2002b). De actieve sportbeoefening in Nederland en Vlaanderen. Een vergelijking over de laatste decennia. In: P. De Knop, B. Vanreusel & J. Scheerder (Eds.) *Sportsociologie. Het spel en de spelers.* (pp. 97-141). Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg.
- Scheerder, J. & Vanreusel, B. (2002c). *Actieve sportbeoefening in Vlaanderen. Technisch verslag van de SBV'99 met enkele cijferreeksen.* Leuven: ACCO.
- Scheerder, J., Vanreusel, B., Taks, M. & Renson, R. (2001b). Is de actieve sportbeoefening in Vlaanderen gedemocratieerd? Over de sociale gelaagdheid van de sportdeelnemers gedurende de periode 1969-1999. *Tijdschrift voor Sociologie* 22(4): 383-417.
- Scheerder, J., Vanreusel, B., Taks, M. & Renson, R. (2002c). Social sports stratification in Flanders 1969-1999. Intergenerational reproduction of social inequalities? *International Review for the Sociology of Sport* 37(2): 219-245.
- Taks, M., Renson, R. & Vanreusel, B. (1995). Social stratification in sport. A matter of money or taste? *European Journal for Sport Management* 2(1): 4-14.
- Van Dalen, J. & De Leede, E. (2002). *Statistisch onderzoek met SPSS for Windows.* Utrecht: Lemma.
- Vanreusel, B., De Knop, P., De Martelaer, K., Impens, G., Roelandt, F., Teirlynck, P. & Wylleman, P. (1992). *Participatie en drop out. Een onderzoek naar jongeren van 12 tot 18 jaar in sportverenigingen* (Fysieke fitheid & Sportbeoefening van de Vlaamse jeugd 4; Onderzoek in opdracht van de Gemeenschapsminister van Cultuur). Brussel: Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid.
- Vanreusel, B. & Scheerder, J. (2000). *Sport: cultuur in beweging. Een verkenning van cultuurtrends in de sport* (Samenleving & Sport 2; Rapport op vraag van de Koning Boudewijntichting). Brussel: Koning Boudewijntichting.
- Vanreusel, B., Scheerder, J., Van Gestel, J. & Steens, G. (2002). Secundaire bronnenanalyse van de sportparticipatie en de fysieke activiteit in Vlaanderen (Deelrapport 1). In: J. Lefevre, M. Taks, R. Phillipaerts, I. De Bourdeaudhuij & M. Theeboom *Onderzoek naar de graad van sportparticipatie en fysieke activiteit op Vlaams niveau en het opstellen van een instrument voor de evaluatie van sportpromotiecampagnes* (Eindrapport). Brussel: Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid.
- Vanreusel, B., Taks, M. & Renson, R. (1994). Is golfspelen een dure manier van biljarten? De sociale gelaagdheid van de sportbeoefening in Vlaanderen in 1969, 1979 en 1989. In: H. De Witte (Ed.). *Op zoek naar de arbeidersklasse. Een verkenning van de verschillen in opvattingen en leefstijl tussen arbeiders en bedienden in Vlaanderen, Nederland en Europa.* (pp. 25-47). Leuven: ACCO.

Vlaams Parlement (1997a). Resolutie betreffende de krachtlijnen voor een Strategisch Plan voor de Sport. *Handelingen* 56 (1996-1997): 29-42; 100-116.

Vlaams Parlement (1997b). Gedachtewisseling over de krachtlijnen van een Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen. Verslag. *Stuk* 772(1996-1997)-1: 10-14.

Vlaams Parlement (2000a). Beleidsnota Sport 1999-2004 ingediend door de heer Johan Sauwens, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport. *Stuk* 157 (1999-2000)-1: 202 e.v.

Vlaams Parlement (2000b). Beleidsbrief Sport. Beleidsprioriteiten 2000-2001 ingediend door de heer Johan Sauwens, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport. *Stuk* 440 (2000-2001)-1: 859 e.v.

Vlaams Parlement (2001). Beleidsbrief Sport. Beleidsprioriteiten 2001-2002 ingediend door de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking. *Stuk* 876 (2001-2002)-1: 1875 e.v.

Waeye, H. & Billiet, J. (1998). Individualisme: een kwestie bij de eeuwwende? In: APS/MVG (Ed.). *Vlaanderen gepeild! De Vlaamse overheid en waardeonderzoek*. (pp. 13-44). Brussel: Administratie Planning & Statistiek - Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Yiannakis, A. (1975). A theory of sport stratification. *Sport Sociology Bulletin* 4: 23-32.

LIJST VAN FIGUREN

Figuren 1a-1f: Algemene sportvoorkeur anno 1999 in Vlaanderen naar sociale achtergrond, i.f.v. de sportieve populatie. Resultaten van de correspondentieanalyse.....	36
Figuren 2a-2f: Specifieke sporttakvoorkeur anno 1999 in Vlaanderen naar sociale achtergrond, i.f.v. de sportieve populatie. Resultaten van de correspondentieanalyse.....	41
Figuur 3: Associatie tussen algemene sportdeelname en socio-culturele en socio-economische achtergrondvariabelen. Resultaten van de logistische regressie...	47
Figuur 4: Associatie tussen algemene sportdeelname en socio-culturele en socio-economische achtergrondvariabelen met toevoeging van de variabele vrijetijd. Resultaten van de logistische regressie	51

LIJST VAN GRAFIEKEN

Grafiek 1: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar leeftijd, in percentages	19
Grafiek 2: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar opleiding, in percentages	19
Grafiek 3: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar beroep, in percentages	19
Grafiek 4: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar verzorgingspositie, in percentages.....	20
Grafiek 5: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar inkomen, in percentages	20
Grafiek 6: Algemene sportparticipatie anno 1999 in Vlaanderen naar beschikbare vrijetijd, in percentages	20
Grafieken 7a-l: Sportintensiteit anno 1999 in Vlaanderen naar sociale achtergrond, in percentages van de totale populatie.....	23
Grafieken 8a-l: Sportdiversiteit anno 1999 in Vlaanderen naar sociale achtergrond, in percentages van de sportieve populatie.....	27
Grafieken 9a-l: Sportorganisatorische context anno 1999 in Vlaanderen naar sociale achtergrond, in percentages van de sportieve populatie.....	30
Grafieken 10a en 10b: Organisatievorm van de algemene sportvoorkeur anno 1999 in Vlaanderen, in percentages van de sportieve populatie.....	34

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Toegepaste weegcoëfficiënten op de APS-survey 1999.....	13
Tabel 2: (Non-)participatie in sportactiviteiten anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages	18
Tabel 3: Intensiteit van de actieve sportdeelname anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages van de totale populatie.....	22
Tabel 4: Diversiteit van de actieve sportdeelname anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages van de sportieve populatie.....	26
Tabel 5: Organisatorische context van de actieve sportdeelname anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages van de sportieve populatie.....	29
Tabel 6: Algemene sportvoorkeur anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages	33
Tabel 7: Specifieke sporttakvoorkeur anno 1999 in Vlaanderen naar geslacht, in percentages - 25 populairste sporttakken.....	37
Tabel 8: Geslachtsgebonden sportvoorkeur bij mannen en vrouwen anno 1999 in Vlaanderen.....	38
Tabel 9: Organisatievorm van de populairste sporttakken anno 1999 in Vlaanderen, in percentages van de sportspecifieke populatie.....	39
Tabel 10: Associatie tussen algemene sportdeelname en geslacht, leeftijd, opleiding en beroep. Resultaten van de logistische regressie.....	49
Tabel 11: Associatie tussen algemene sportdeelname en geslacht, leeftijd, opleiding en inkomen. Resultaten van de logistische regressie.....	50
Tabel 12: Binaire logistische regressie van de sportintensiteit i.f.v. de sportieve populatie	52

Tabel 13: Binaire logistische regressie van de sportdiversiteit i.f.v. de sportieve populatie	53
Tabel 14: Binaire logistische regressie van de sportcontext i.f.v. de sportieve populatie	54
Tabel 15: Associatie tussen sportintensiteit en geslacht, leeftijd, opleiding. Resultaten van de logistische regressie.	56
Tabel 16: Associatie tussen sportdiversiteit en geslacht, leeftijd en opleiding. Resultaten van de logistische regressie.	57
Tabel 17: Associatie tussen sportcontext en geslacht, leeftijd en opleiding. Resultaten van de logistische regressie.	59
Tabel 18: Algemene sportdeelname naar geslacht.....	63
Tabel 19: Algemene sportdeelname naar opleiding.....	63
Tabel 20: Algemene sportdeelname naar leeftijd.....	63
Tabel 21: Actief lidmaatschap naar geslacht	64
Tabel 22: Actief lidmaatschap naar opleiding	65
Tabel 23: Actief lidmaatschap naar leeftijd.....	65
Tabel 24: Lijst met gehanteerde afkortingen bij de onafhankelijke variabelen.....	77
Tabel 25: Lijst met gehanteerde afkortingen bij de afhankelijke variabelen.....	78
Tabel 26: Univariante, herwogen waarden voor de onafhankelijke variabelen APS-survey 1999	79
Tabel 27: Univariante analyse van de afhankelijke variabelen APS-survey 1999.....	80
Tabel 28: Kruistabel voor beroep en opleiding.....	82
Tabel 29: Associatiematen bij de kruistabel opleiding * beroep.....	82
Tabel 30: Kruistabel voor inkomen en opleiding	82
Tabel 31: Associatiematen bij de kruistabel opleiding * inkomen.....	82

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: GEHANTEERDE AFKORTINGEN

Tabel 24: Lijst met gehanteerde afkortingen bij de onafhankelijke variabelen

item	afkorting
onafhankelijke variabele(n)	OVAR
opleidingsniveau	
<i>geen/lager onderwijs</i>	geen/LO
<i>lager secundair onderwijs</i>	LSO
<i>hoger secundair onderwijs</i>	HSO
<i>hoger beroeps/technisch secundair onderwijs</i>	HB/TSO
<i>hoger algemeen secundair onderwijs</i>	HASO
<i>niet-universitair hoger onderwijs</i>	NUHO
<i>universitair onderwijs</i>	UO
<i>nog studerend</i>	NS
beroepsstatus	
<i>arbeiders</i>	ARB
<i>kleine zelfstandigen/landbouwers</i>	KZ/L
<i>lager bedienden</i>	LBED
<i>hoger bedienden/kaderpersoneel</i>	HBED
<i>vrije beroepen/ondernemingsleiders/groothandelaars</i>	VB/OL/GH
<i>socio-economische bovenlaag</i>	SEB
verzorgingspositie	
<i>schoolgaand/studerend</i>	school
<i>werkzaam</i>	wrkz
<i>werkloos</i>	wrkl
<i>huishouden</i>	huis
<i>arbeidsongeschikt/arbeidsonbekwaam</i>	arbong
<i>gepensioneerd</i>	gepens
<i>niet-werkend</i>	nwrk
vrijetijdskapitaal	
<i>tussen 10 en 20 uren per week</i>	matig VT
<i>tussen 20 en 40 uren per week</i>	veel VT
<i>meer dan 40 uren per week</i>	excessief VT

Tabel 25: Lijst met gehanteerde afkortingen bij de afhankelijke variabelen

item	afkorting
afhankelijke variabele	AVAR
sportintensiteit	
<i>niet- tot matig sportactieven (0 tot en met 1 uur per week)</i>	NMA
<i>sportactieven (tussen 1 en 3 uur per week)</i>	ACT
<i>zeer sportactieven (meer dan 3 uur per week)</i>	ZA
sportcontext	
<i>lidmaatschap</i>	LID
<i>individueel</i>	IND
<i>ander verband</i>	AND
algemene sportvoorkeur	
<i>solosporten/-ers</i>	solo
<i>duosporten/-ers</i>	duo
<i>teamsporten/-ers</i>	team
<i>sportcombineerders</i>	comb
specifieke sporttakvoorkeur	
<i>aerobics, callanetics en aquagym</i>	aer
<i>badminton</i>	bad
<i>balsporten (handbal, korfbal, softbal, baseball, basketbal en rugby)</i>	bal
<i>biljart, snooker en pool</i>	bil
<i>fietsen en wielertoerisme</i>	fie
<i>fitness</i>	fit
<i>gymnastiek</i>	gym
<i>hengelsport</i>	hen
<i>joggen en lopen</i>	jog
<i>motorsport, autosport en karting</i>	mot
<i>paardensport</i>	paa
<i>schaatsen</i>	sch
<i>skiën en snowboarden</i>	ski
<i>squash</i>	squ
<i>tennis</i>	ten
<i>voetbal</i>	voe
<i>volleybal</i>	vol
<i>wandelen</i>	wan
<i>watersport</i>	wat
<i>zwemmen</i>	zwe

BIJLAGE 2: UNIVARIATE RESULTATEN

Tabel 26: Univariate, herwogen waarden voor de onafhankelijke variabelen
APS-survey 1999

	frequentie	%
geslacht (N=1377)		
<i>man</i>	704	51,1
<i>vrouw</i>	673	48,9
leeftijd (N=1376)		
<i>16-24</i>	198	14,4
<i>25-34</i>	273	19,9
<i>35-44</i>	317	23,1
<i>45-54</i>	234	17,0
<i>55-64</i>	194	14,1
<i>65+</i>	160	11,6
opleidingsniveau (N=1329)		
<i>geen/lager onderwijs</i>	166	12,5
<i>lager secundair onderwijs</i>	242	18,2
<i>hoger beroeps/technisch secundair onderwijs</i>	263	19,8
<i>hoger algemeen secundair onderwijs</i>	182	13,7
<i>niet-universitair hoger onderwijs</i>	237	17,8
<i>universitair onderwijs</i>	96	7,3
<i>nog studerend</i>	142	10,7
gezinsinkomen (N=1075)		
<i>minder dan 1000 euro</i>	124	11,5
<i>1000-1500 euro</i>	207	19,2
<i>1500-2000 euro</i>	210	19,6
<i>2000-2500 euro</i>	251	23,4
<i>2500-3000 euro</i>	123	11,5
<i>meer dan 3000 euro</i>	159	14,8
beroepsstatus (N=1085)		
<i>arbeiders</i>	413	38,1
<i>kleine zelfstandigen/landbouwers</i>	106	9,7
<i>lager bedienden</i>	427	39,3
<i>hoger bedienden/kaderpersoneel</i>	109	10,0
<i>vrije beroepen/ondernemingsleiders/groothandelaars</i>	31	2,8

verzorgingspositie (N=1366)		
<i>schoolgaand/studerend</i>	142	10,4
<i>werkzaam</i>	765	56,0
<i>werkloos</i>	73	5,4
<i>huishouden</i>	112	8,2
<i>arbeidsongeschikt/arbeidsonebekwaam</i>	40	3,0
<i>gepensioneerd</i>	234	17,2
vrijetijd per week (N=1377)		
<i>minder dan 10 uur per week</i>	266	19,3
<i>10 tot en met 20 uur per week</i>	371	26,9
<i>21 tot en met 40 uur per week</i>	547	39,7
<i>meer dan 40 per week</i>	193	14,0

Tabel 27: Univariate analyse van de afhankelijke variabelen APS-survey 1999

	frequentie	%
alle respondenten (n=1377)		
algemene sportdeelname		
<i>participanten</i>	759	55,1
<i>non-participanten</i>	618	44,9
sportintensiteit		
<i>niet- tot matig sportactieven</i>	771	56,0
<i>sportactieven</i>	250	18,1
<i>zeer sportactieven</i>	356	25,9
op basis van de participanten (n=759)		
sportdiversiteit (n=722)		
<i>1 sport</i>	407	56,3
<i>2 sporten</i>	219	30,4
<i>3 of meer sporten</i>	97	13,3
sportcontext (n=720)		
<i>lidmaatschap</i>	301	41,9
<i>individueel</i>	233	32,3
<i>ander verband</i>	186	25,8
algemene sportvoorkeur (n=718)		
<i>solosporters</i>	472	65,7
<i>duosporters</i>	50	7,0
<i>teamsporters</i>	60	8,3
<i>sportcombineerder</i>	136	19,0

BIJLAGE 3: ASSOCIATIEMATEN

Bij de studie van kruistabellen gaat de aandacht uit naar de vraag of het waargenomen verband *meer dan toevallig* is. Het verwerpen van de nulhypothese 'geen verband' laat toe te veronderstellen dat het waargenomen verband in de steekproef de toevalligheden van de steekproeftrekking overstijgt en bijgevolg ook voor de populatie geldt.

In onze studie hebben we hiervoor gebruik gemaakt van de Chi-kwadraattest. Deze test toetst of de rij- en kolomvariabelen *statistisch onafhankelijk* zijn, zonder aanduiding evenwel van de sterkte van de samenhang.

Om de *sterkte* van het verband na te gaan, komen een aantal associatiematen in aanmerking. Voor een nominale schaal zijn dit de *Phi* en *Cramer's V*; voor een ordinale schaal zijn dit de *Kendall's tau-b* en de *Kendall's tau-c*.

De Kendall's tau-b is een niet-parametrische associatiemaat voor ordinale of rangordevariabelen die gekoppelde paren *wel* in rekening brengt. Het teken van de coëfficiënt duidt de richting van de relatie aan, de absolute waarde duidt de sterkte aan, met grotere absolute waarden als aanduiding van sterkere samenhang. De waarden variëren tussen -1 en +1, maar een waarde gelijk aan -1 of +1 kan enkel bekomen worden in vierkante tabellen (*square tables*).

De Kendall's tau-c is een niet-parametrische associatiemaat voor ordinale of rangordevariabelen die gekoppelde paren *niet* in rekening brengt. Het teken van de coëfficiënt duidt de richting van de relatie aan, de absolute waarde duidt de sterkte aan, met grotere absolute waarden als aanduiding van sterkere samenhang. De waarden variëren tussen -1 en +1, maar een waarde gelijk aan -1 of +1 kan enkel bekomen worden in vierkante tabellen (*square tables*).

Tabel 28: Kruistabel voor beroep en opleiding

		BEROEP				
		ARB	KZ/L	LBED	SEB	totaal
OPLEIDING	<i>geen/LO</i>	25,9	18,3	4,8	3,0	13,9
	<i>LSO</i>	32,7	19,2	12,6	2,3	19,6
	<i>HB/TSO</i>	27,2	26,9	22,0	7,5	22,6
	<i>HASO</i>	9,6	16,3	22,7	10,5	15,6
	<i>NUHO</i>	4,0	14,4	30,7	42,1	20,4
	<i>UO</i>	0,5	4,8	7,2	34,6	7,9
	<i>totaal</i>	100	100	100	100	100

Tabel 29: Associatiematen bij de kruistabel opleiding * beroep

	Value	Asymp. Std. Error	Approx. T	Approx. Sig.
Phi	0,649			0,000
Cramer's V	0,375			0,000
Kendall's tau-b	0,494	0,019	24,729	0,000
Kendall's tau-c	0,489	0,020	24,729	0,000
N	1048			

Tabel 30: Kruistabel voor inkomen en opleiding

		INKOMEN						totaal
		<1000	1000-1500	1500-2000	2000-2500	2500-3000	> 3000	
OPLEIDING	<i>geen/LO</i>	40,2	25,3	10,4	4,5	2,5	5,9	13,8
	<i>LSO</i>	33,6	27,2	23,8	12,2	9,2	7,2	18,8
	<i>HB/TSO</i>	13,9	22,8	24,8	26,7	19,3	6,5	20,3
	<i>HASO</i>	4,1	7,9	16,3	18,6	20,2	17,7	14,5
	<i>NUHO</i>	4,1	7,9	12,9	27,9	30,3	30,7	19,0
	<i>UO</i>	3,3	4,5	7,4	2,4	10,9	24,2	8,0
	<i>NS</i>	0,8	4,5	4,5	7,7	7,6	7,8	5,7
<i>totaal</i>	100	100	100	100	100	100	100	

Tabel 31: Associatiematen bij de kruistabel opleiding * inkomen

	Value	Asymp. Std. Error	Approx. T	Approx. Sig.
Phi	0,577			0,000
Cramer's V	0,258			0,000
Kendall's tau-b	0,383	0,022	17,35	0,000
Kendall's tau-c	0,381	0,022	17,35	0,000
N	1045			